

Гратэск ~ А Готыка Эпачны

ад Дж. Э. Грэйвена

Раздзел VII

Свежае начное паветра сцхла, толькчуўся слабы крык далёкай савы. Зоркасвятляла цёмную тэрыторыю абацтва, слабае водблск некалькх алейных лямпайсвяцлася з двухпавярховых вокнаў спальняў. На другім баку двара таксама свяцўся шэраг вэтражоў, але ярка — сабор ажыў.

Унутры бліскачай царквы, высока ў галаве, скляпеністую столь упрыгожвала мудрагелістая фрэска, запэцканая сажай. Роспіс распасцраўся амаль па ўсёх верхніх частках сабора. Пад ёй два рады масіўных каменных калон выстройваліся каля вонкавых сценаўцягнуліся па ўсёй даўжыні галоўнага крыла. Разам яны падтрымлівалі аркбутаны, як яўзляталі ўнеба знкалі ў столі. Так я ж трывалыя канструкцыіснавалі ва ўсёх чатырох крылах сабора, а там, дзе крылы злучаліся — у агульнай адкрытай прасторы — стаяў узвышаны алтар з капюшонам. Разьбяны драўляны балдахін алтара ўпрыгожвалі вясцягібелены драп роўк, а свяшчэнны цэнтральны элемент знаходзіўся на цвёрдай каменнай пласце, якая размяшчалася па цэнтры падлогу. Па абодва бакі алтарнай пласці ляжалі тоўстыя скураныя вяроўкі, прывязаныя да замкнёных жалезных завес, як я тырчалі з каменнага падмурка.

Кардынал Блаз стаяў перад узвышаным алтаром, а пара высокіх падлогавакандэлябраўкдала м'ягкім святло на яго плечы. Цалкам паглынуты ў тэкст на стосе ломкіх старонак, як я ён цяпер перагортваў, ён мармытаў сабе пад нос. Яго вочы заліваліся слязьмі.

над лац нск м ўрыўкам з перакладаў Нарамс на, з як м ён пазней уцёк з арх ваў апокрыфаў. Непадалёк манах Клодый Грэв лъ ц ха чакал загаду. Акрамя х тра х манаха Гратэ, як займаўся прывязваннем апошняй з некальк х доўг х скураных вяровак да васьм метал чных кольцаў алтарнай пл ты, сабор стаяў пусты.

Нарэшце брат Грэйт падышоў да Блаз . — Тросы надзейна замацаваны, абат; ад самых доўг х да самых каротк х — звонку ўнутр.

Блаз на мгненне адвёў поз рк ад пацёртых старонак. «Што гэта значыць?»

Грэв л зраб ў крок наперад, спрабуючы растлумачыць словы Грэйта. «Па абодва бак ад каменнага падмурка алтара ёсць чатыры крук . Да кожнага з х патрэбна прымацаваная вяроўка. Усе вяроўк пав нны быць...»

Клодый уздыхнуў; ён перапын ў Грэв ла даў Блаз больш кароткае тлумачэнне: «Алтарная пл та абап раецца на два падлогавыя жолабы. Кал пл ту не адцягнуць раўнамерна, яна зачап цца».

Блаз ўзняў брыво, але не адрываў вачэй ад папер. — А кал зараз цца?

Клодый адказаў: «Ну, кал яно зачап цца, то вяроўк трэба перастав ць у проц леглым парадку — ад самай кароткай да самай доўгай, перакрываваюшы х свабодныя канцы на друг бок алтара. Затым пл ту трэба цалкам зацягнуць, перш чым перавярнуць вяроўк ». зноў адкрыццё яго зноў».

«Ц складана гэта? Ц складана?»

Клодый пац снуў плячыма. — Проста доўга — у той момант, кал трэба было зачын ць зноў адкрыць падлогу шахты.

Блаз паведам ў яму: «Тады я даручаю табе сачыць за тым, каб пл та — не лов ць. — Клодый напружыўся, кал Блаз працягнуў: — І, вядома ж, я буду прыцягваць вас абодвух да адказнасц за любую няўдачу.

У Клодыя адв сла ск в ца, ён з рнуў на Грэв ла, як нахмурыўся на няўлоўную ўсмешку Грэйта. Ён паварушыўся, перш чым адкашляцца. — Кал дазвол це, Ваша Эм нэнцыя, мы не можам гарантаваць, што пл та не зачап цца.

Блаз павольна апусц ў старонк павярнуўся да яго, прыжмурыўшы вочы. І Клодз й, Грэв л убачыл пад сталёвым лбом кардынала тое, што здавалася вельм халодным, вымытым рашучым поз ркам самога Д'ябла. Сляпое вока Блаз прапальвала х, быццам хацеў убачыць х ус х адразу.

Клодый паспешл ва адвёў поз рк , гледзячы ў бок алтара, працягваў прас ць Блаз : «Алтар н кол не перасоўвал . Нам вядомы тольк спосаб... пераб раючы старажытныя зап сы абацтва. Мяркуючы па ўс м, мы даможамся поспеху...

Блаз перапын ў яго; у яго словах гучала ўсё большая нецярпл васць: «Цяпер ты перада мной, а не ў спальн , бо карыстаешся маёй ласкай. Вы абодва сапраўды хочаце стаць новым наглядчыкам катакомбаў, так?»

«О, сапраўды!» — ускл кнуў Грэв л. — «І мы пакорл ва служым вам».

Клодый з рнуў на Грэв ла, перш чым адказаць: «Так; аднак, кал вам будзе заўгодна, ваш

Ваша Эм нэнцыя...

«Тады ты пав нен сачыць за тым, каб пл та не зачап лася, так!» — рыкнуў Блаз .

Клодый уздыхнуў, але ўсё ж пагадз ўся. — Мы зробім гэта, Ваша Эм нэнцыя.

Раптам вонкавыя падвойныя дзверы крыла капл цы расчын л ся, кал кап тан Борн павёў у царкву дзве калоны сва х наймацнейшых салдат — па цэнтральным праходзе, як падзял л доўг я рады тэрасаваных сядзенняў. Барабанныя крок сотн маршыруючых ботаў грымел па араторы сабора. Нарэшце кап тан крыкнуў м спын цца, салдаты застыл на сва х паз цыях. І кал яго голас разнёсся рэхам па вел зарных корпусах царкоўных крылах, над саборам запанавала новая ц шыня.

Кардынал Блаз тры манах абацтва наз рал за набл жэннем кап тана Борна.

Кап тан спын ўся не перад м , пачухаў шчаку ўпёрся рукамі ў сцёгны. Ён агледзеў сабор зялёным , уважл вым вачыма, пераважна аглядаючы...

алтар з прымацаваным да яго вяроўкам . Затым ён абмяняўся поз ркам з кожным з манахаў, перш чым звярнуць увагу на Блаз . «Пачнем?»

Блаз зноў звярнуў увагу на старонк Нарамс на адказаў: «Неўзабаве, кап тан. Аднак ёсць некальк важных давол важных дэталю адносна алтара. Брат Клодый зараз паведам ць вам пра х».

Клодый пачуў ягоны знак выйшаў наперад. «А, так, кап тан», — сказаў ён.

Манах растлумачыў Борну важнасць раўнамернага нацягвання алтарнай пл ты, каб яна не заф ксуецца на месцы. Разам яны хадз л вакол алтара амаль тры хв л ны, пакуль Клод й паведамляў Борну, што ад яго патрабуецца. Манах працягнуў: «Так м чынам, размяшчэнне ваших людзей мае першараднае значэнне, бо м будзе сутыкацца з перашкодам , як тольк мы пачнем». Борн агледзеў восем доўг х вяровак, як я ляжал на падлозе ў акуратным лаптаўчыным хвасце вытыркал ся з пл ты. «Як вы цяпер ведаеце, — дадаў Клод й, — задача перамяшчэння алтара давол складаная —

сапраўды, большая, чым можна было б меркаваць па адным знешн м выглядзе. Тым не менш, мне патрэбна дзевяноста восем ваших людзей — н больш, н менш. Дык кольк ў вас х ёсць?»

ТЫ ГОТОВЫ?

— Дастаткова, — сказаў Борн.

— Сапраўды. — Клодз й нахмурыўся высока ўзняў падбародак. — Зразумела. — Ён уважл ва агледзеў шнар на шчацэ Борна .

Борн нах л ўся наперад прашаптаў: «Асцярожней са сва м праведным поз ркам, манах; каб не прымус ць мяне ратаваць твар перад ма м людзьм ». Клодый з рнуў цераз плячо Борна . заўважыў, што на яго ўтароп л ся дзве непак сныя калоны Каралеўскай гварды .

— Ну, тады, — манах фыркнуў адварнуўся, зняс лены. — Можа, пастав м... ваших людзей?

— Размясц це х, як пал чыце патрэбным, святар, — сказаў кап тан Борн, павольна махнуўшы выцягнутай рукой , паказваючы на сва х салдат.

Клодый з рнуў на кардынала Блаз , як ўхвал ў гэта тольк к ўком галавы.

Так м чынам, Клодый заняўся сва м справам , размясц ўшы восем шэрагаў салдат на скураных вяроўках. Усяго сорок чалавек замацавал два крайн я мацаванн , дваццаць чатыры — наступную крайнюю пару, дваццаць — наступную ўнутраную, а чатырнаццаць — самыя ўнутраныя мацаванн . Борн пастав ў апошн х сва х людзей — тых, каму не прызначыл паз цы , на мацаванн — звонку сабора, каб ахоўваць кожны з трох яго ўваходаў. Усе был на сва х месцах; усе был гатовыя. І ў наступнай ц шын , якая ахап ла царкву, Клодый ступ ў за восем шэрагаў салдат, аглядаючы выраўноўванне кожнага шэрагу адносна станов шча алтара. Нарэшце ён адышоў, з рнуў на манаха Грэйт здалёк пачуў шэпт к ўнуў. Грэйт прашаптаў кардыналу Блаз , як адвёў поз рк ад папер жэстам рук даў знак Борну. У адказ Борн павярнуўся да сва х людзей пракрычаў каманды, абыходзячы х шэраг . «Кожны чала «Цяг! Усе рады падымаюцца як адз н! Усе рады дуць разам — цягненне на тры рахунк ; адпачынак на тры рахунк !» Ён спын ўся ззаду х абхап ў рук паясн цай . «На мой знак!» Нацягнутыя вяроўк нацягнул ся. «Падымайцеся!»

Дзевяноста восем салдат напружыл ся. Восем вяровак зарыпел . Але алтар трымаўся на сваёй святой зямл . Блаз нахмурыўся на Клодыя. Грэв л заўздрыгнуў.

«Уздымай!» — зноў салдаты абапёрл ся на вяроўк , кал па падлозе сабора прагучаў скрыгат шасц тон сл згаючай пароды.

«Уздым!» — яшчэ некальк сантыметраў.

«Уздымай!» — яшчэ больш.

«К нь!» — яшчэ.

«К нь!»

Настроены , н бы карабельны барабаншчык, як б'е па ўзрушаных веслярах, Борн трымаў свой рытм.

Яго салдаты был хорам шыпення стогнаў. І з кожным новым крыкам Борна...

пл та саступ ла месца бруднай падлозе. На проц леглым ад Борна баку алтара Блаз

ўбачыў прамавугольную адтул ну, з якой паступова з'яв лася затхласць, што

назапашвалася дзесяц годдзям . Нарэшце, кал глыбокая яма цалкам агол лася, пачуўся гучны стук.

праз царкву.

«Гатава», — паведам ў Клодз й Блаз . «Пл та далей не дзе». Блаз жэстам паказаў Борну, робячы крок да адкрытай ямы.

«Адпусц це!» — крыкнуў Борн. Салдаты пак нул вяроўк ; пот бл шчэў на зняс леных руках; некальк мужчын упал на падлогу, а ншыя сх л л ся, цяжка дыхаючы. І ўсё ж,

Большасць мужчын стаял высока, з адк нутым галовам разяўленым ротам , хрыпел , гледзячы на столь з намаляваным анёлам .

Браты Грэйт Грэв ль абклал брудны вонкавы край ямы некальк м высок м

падлогавым кандэлябрам . Блаз агледзеў асветленую западз ну. Яма, глыб нёй

дванаццаць футаў, мела памеры шаснаццаць на дванаццаць футаў. Усе чатыры яе сцены был

пакрытыя чорнай смалой, якая нагадвала тонкую плёнку вугальнага попелу, што насял лася на ўнутранай паверх

добра выкарыстаны каміны ад каміна. Тым не менш, нават пад брудам Блаз заўважыў падобную рысу, выгравіраваную пасярэдзіне кожнай сцяны: гравюры крыжоў, кожны з якіх меў тры канцэнтрычныя кругі, што атачалі яго цэнтр. Але тое, што яго захапіла — тое, што паскорыла яго сэрца дыханне настолькі, што ён амаль страціў прытомнасць, — гэта тое, што вылучалася асобна ад бачна абгарэлай ямы.

З цэнтральнай часткі паражніны тырчаў чорны, бліскучы прамавугольны камень з добра акрэсленым гранямі вострымі кутамі. Шкляныя грані каменя адлюстроўвалі святло агню ад кандэлябраў — камень выглядаў як стаячы блок высокаадпалага раванага куску, вышыняй сем футаў, шырыняй пяць футаў глыбінёй тры футы. Тым не менш, хоць быў цвёрдым, маналіт меў адну бездакорную, нічым не загорнутую адтуліну шырыняй два футы, якая праразала сэрца самай шырокай грані каменя. Цалкам, рад за радом, выгравіраваныя геаметрычныя надпісы пакрывалі яго вонкавыя паверхні, у тым ліку выгнутую ўнутраную частку яго зияючай адтуліны.

У думках Блаз разглядаў падабенства апокрыфных замалёвак з сапраўднымі артэфактамі, як цяпер стаяў перад ім. Цалкам зачараваны, ён хадзіў па яме, і яго адзіным працоўным воку ззяла бляск. Яго позірк быў пусты — магчыма, нават для таго, каб выявіць выраз паступовага свтання ашаламляльнай праўды, якая развеяла ўсе сумневы і недавер, што пекла сапраўды снуе, а перад ім стаяць яго высокія каменныя дзверы.

Здалёк каптан Борн паклаў каўчугу Блаз: «І што яшчэ трэба зрабіць?» — А, так. Зробім, — прамармытаў кардынал, нібы загпанатызаваны вобразам Брамнага каменя, а ўспаміны пра памерлых братаў ахапілі яго думкі, паскорылі яго сэрца выклікала ў яго моцную агід да караля Англіі Эдуарда. І ў гэты момант успамінаў горычы ён успомніў невыносны голас духу Жана-Жака Блаз, які казаў яму: «Яны хаваюць сакрэты, нейкую зброю, каб знішчыць англііскага караля. Ты павінен узяць пад кантроль гэтую зброю, Франсуа. Ты павінен выпусціць яе супраць яго».

— Ну? — спытаў Борн з усёй большай нецярыплівацю.

Блаз перапыніў сваё захапленне рыкнў: «Браце Грэйт, як толькі я ўвойду ўнутр, мне спатрэбіцца дастаткова святла, каб бачыць. І вы пойдзеце са мной». Ён звярнуўся да Борна: «Мне патрэбны трос некалькіх вашых людзей, каб спусціць мяне за борт». Манах салдаты былі занятыя сваёй справай.

Неўзабаве Клоды Грэвіл сабраўся побач з Блаз, які цяпер стаяў глядзеў праз Старонку Нарамсана. Кардынал павярнуўся звярнуўся да Клоды, перш чым даверыць яму стос папер: «Вы ведаеце важнасць гэтых пергаментнаў. Цяпер будзьце з ім асцярожныя; яны далі катныя. І НЕ кдайце іх, бо яны ў мяне дакладна размешчаны».

— Сапраўды, Ваша Эманэнцыя, — узяў іх у яго Клоды. Яго галодныя вочы закаціліся па далікатных старонках, здзіўлены тым, што трымае ў руках старажытны тэкст.

Блаз дадаў з інструкцыяй: «Перадас х мне, кал я пакл чу».

Борн шоў побач з салдатам, як цягнуў вяроўку да ямы. За м шл трое салдат. На кра ямы салдаты спусц л вяроўку праз борт дапамог апусц ць Блаз пад падлогу. За м паспяшаўся наперад брат Грэйт з невял к м падсвечн кам з сям полымям . Рэзка спын ўшыся, яго сандал сл зганул па броду, як высц лаў яму, ён ледзь не нырнуў у яму. Там ён стаяў, трымаючы святло зв саючы з краю, а кулак Борна моцна сц снуў яго за сп ны манты . Кап тан рэзка адцягнуў яго ў бяспечнае месца прашыпеў праз плячо: «Для живога святара ты сапраўды насм хаешся са смерц ».

У яме Блаз пастав ў сандал на падлогу адпусц ў вяроўку. Кардынал выцер плямы на пярэдняй частцы сваёй манты , але ўпартая сажа засталася. Ён агледзеў цёмнае наваколле, перш чым пакл каць зн зу: «Браце Гратэ! Прыняс це паходню!» Салдаты дапамагл апусц ць брата Гратэ ў яму. Блаз падышоў бл жэй да сцяны , працягнуўшы руку ўверх, памахаў Клодз ю: «Мае пергаменты; аддайце х мне».

Клодый параўнаў брудную падлогу са сваёй чыстай мантыяй. Замест гэтага ён аддаў стос папер Грэв лу. «Аддай х яму». Грэв л з рнуў на Клодыя ўзяў паперы. Грэв л лёг на грудз , на край бруднай ямы, перадаў старонк Блаз . Узяўшы х, Блаз крыкнуў Клодыя: «Ты хочаш наглядаць за катакомбам абацтва; але яны так я ж брудныя, як гэтая яма. Магчыма, я перагледжу тваё прызначэнне туды». Клодый тольк сц снуў вусны паглядзеў у ншы бок.

Апынуўшыся ў адтул не, брат Грэйт падняў руку ўзяў падсвечн к у аднаго з салдат, скрыв ўшыся, кал па яго перадплеччы пакац л ся кропл гарачага воску. — Прыняс святло, — пакл каў Блаз Грэйт, падыходзячы да Брамнага каменя.

Пакуль манах асвятляў пал раваную паверхню Брамнага каменя, кардынал аглядаў яго шматл к я рады выразных, але неразборл вых гравюр, як я не был н французскага, н лац нскага паходжання, а ў цэлым был размешчаны ў плаўнай прэзентацы , як п сьмовая мова, невядомая нават самым п сьменным навукоўцам таго часу. Характэрна, што гравюры был не ерагл ф чным малюнкам , а хутчэй геаметрычным ф гурам , як я кардынал Блаз пазней пазнаў з калекцый тэкстаў, кал сыц схаваных у арх ве апокр Блаз жэстам пакл каў Грэйта заставацца на месцы. Кардынал адышоў далей. ад паверхн Брамнага каменя сканцэнтраванна перад гравюрам . Прама ў яго поз рку паток с мвалаў н бы ўтвараў узор — шэраг колаў л н й, як я магл б азначаць парадак надп саў, што патрабавал неадкладнага вымаўлення. І ўсё ж, як шмат разоў, кал Блаз вывучаў аднолькавыя с мвалы ў апокрыфах , нават кал адчуваў сябе амаль гатовым вымав ць х гучанне, усё, што праяўляла ў м пастаяннае расчараванне ад таго, што ён не мог гэтага зраб ць. Ён апусц ў поз рк.

да старонак у руцэ, здэ ўляючыся метаду, з дапамогай якога звычайны абацк кл рык па мен Нарамс н паспяхова пераклаў так я загадкавыя надп сы на лац нскую мову.

Паперы Блаз трапятал ся, а полымя Грэйт м льгацела ў прахалодным ветрыку, як рэзка абл ў х ног ў сандалях. Разам яны з рнул ўверх заўважыл , што Клодз ус, Грэв л Борн глядзяць на х зверху ўн з. Блаз адпусц ў х пайшоў да Брамнага Каменя. Ён сх л ў галаву, заз рнуў у адтул ну ўбачыў тольк цмяную далёкую сцяну ямы. Ён прыклаў кончык пальцаў да паверхн Брамнага Каменя нечакана выяв ў, што яна халодная. Зноў ён адышоў на ранейшую дыстанцыю ўтароп ўся на манал т, пац раючы падбародак, паглынуты ў думк .

Борн гучна адкашляўся, быццам выказваючы нарастаючую нецярпл васць. Блаз адказаў на шум, нават не звярнуўшы на яго ўваг : «Гэта не забава, кап тан. Некаторыя справы патрабуюць дал катнасц ».

Борн фыркнуў, упёрся рукамі ў сцёгны пачаў хадз ць па кра ямы. «Гэта...» — Пракляты дурны камень, — бурчаў ён.

Тольк тады Блаз нязмушана павярнуў галаву ў бок Борна прыжмурыў вочы. « Камень? Ты так здагадаўся?»

Борн пацвердз ў сваё сцвярджанне: «Камень».

Блаз аддаў Грэйту стос пергаменту падышоў да той частк дна ямы, дзе стаяў Борн, крыкнуў яму: «Магчыма, ты пазычыш мне свой к нжал, хоць на хв л нку?»

Борн сц скаў у руках лязо з касцяной ручкай, якое в села ў яго на сцягне. «І чаму?»

«Пакольк я хачу падзял цца з вам адной рэччу пра гэты «просты камень» — як вы яго так лёгка называеце».

Стаячы недалёка ад кап тана, Грэв л нах л ўся да вуха Клодыя прашыпеў: «Ён нясе зброю ў Дом Божы!»

Борн дастаў меч. Вял к м пальцам ён выцер з яго пал раванай паверхн ледзь прыкметную пляму крыв Івана. Клодый, убачыўшы нож у свяшчэнных межах царквы, прыжмурыў вочы сц снуў ск в цы, але н чога не сказаў. Борн к ўнуў галавой Блаз . «Добра», — пагадз ўся той, к даючы яго ў яму. К нжал з грукатам упаў на падлогу побач з кардыналам. «Падрапай свой благаслаўлены камень пакажы мне яго маг ю».

Блаз пакруц ў галавой, дастаючы нож. «О, я яго не падрапаю. Тым не менш, я магу прыцягнуць вашу ўвагу гэтым лязом». Ён адышоў набл з ўся да Брамнага каменя. Потым злёгка паклан ўся к нуў нож праз цэнтральную адтул ну.

Борн прыслухаўся, ц не выпадзе к нжал з другога боку адтул ны. Н чога — быццам ён зн к. Ён абышоў бок ямы, але не ўбачыў на дне ямы н якога нажа. Клодый Грэв л рушыў ўслед, абодва збянтэжаныя. Нарэшце Борн паведам ў Блаз , «Я бачыў лепшыя маг чныя подзв г ў двары Яго Вял касц ». А цяпер, кал ласка; кал ласка, вярн це мой кл нок.

Імгненна ўспышка святла ахап ла столь сабора, кал к нжал Борна ўрэзаўся ў яго, прарэзаў левы рукаў кашул праткнуў носок бота. перш чым трывала ўп цца ў каменную падлогу. Борн упаў на зад, яго бот усё яшчэ быў замацаваны на месцы. Ён з рнуў на к нжал, як цяпер зац снуўся пам ж пальцам ног, а яго дзяржалка была пакрыта тонк м пластом нею. Ён агледзеў парваны рукаў ўбачыў тонкую чырвоную л н ю, што праб валася па перадплеччы. Затым ён абшукаў столь царквы знайшоў тольк фрэску з ваяючым анёлам дэманам плачучым каралям . З паднятым бровам раскрытым тварам Клодыус Грэв л утароп л ся на ўпаўшы кл нок. Блаз стаяў у цен ямы, не звяртаючы ўваг на тое, што адбывалася за яе межам . Ён адказаў Борну: «На жаль, яго нельга вярнуць, кап тан. Кл нка больш няма».

Борн адламаў кончык к нжала выцягнуў яго з бота, бурчачы пад нос. яго дыханне; «Паспрабуй яшчэ раз, я забуду, што ты кардынал». Салдат к нуўся наперад працягнуў руку дапамог . Борн схап ў яе, той паспешл ва падняў яго на ног . Потым кап тан прашаптаў салдату, кладучы свой тупы к нжал у похвы: «Сяржант Арманд, самы час падбадзёрыць людзей. Вы ведаеце, чаго я чакаю. А цяпер паклапац цеса пра гэта. Паспяшайцеся». Арманд паклан ўся к нуўся да дзвярэй сабора, кал Борн правёў дапытл вым вокам па стол крыкнуў яму ўслед: «І прыняс мой шлем!» Арманд спын ўся яшчэ раз хутка паклан ўся, перш чым к нуцца прэч.

Грэв л паведам ў Блаз : «Лязо ўпала!»

Борн асцярожна падышоў да краю ямы ўбачыў, што Блаз глядз ць на яго, скрыжаваўшы рук . «Гэта ўсё яшчэ камень, кап тан?» Аднак Борн з рнуў на яго тольк занепакоеным поз ркам. Блаз павярнуўся загадаў Клод юсу: «Сачыце за тым, каб мацаванн на алтары был перавернутыя, размясц це салдат кап тана з проц леглага боку пл ты, каб запячатаць яму ». Клод й к ўнуў адышоў, але спын ўся паглядзеў на Борна ў пошуках адабрэння. Борн к ўнуў адпусц ў яго, кап тан раздражнёна махнуўшы рукой. Так м чынам, Грэв л перастав ў мацаванн , а Клод й перастро ў салдат.

Унутры ямы кардынал Блаз звярнуў сваю ўвагу на Брамны камень. І кал Клодый размясц ў апошняга з людзей Борна на вярхоўках , як я адмян ў Грэв л, кардынал забраў у Грэйта пераклады Нарамс на загадаў манаху трымаць кандэлябр настольк высока, каб ён мог чытаць нап саныя вершы, не засляпляючы сябе ад твару Брамнага каменя . Раптоўны гук чханьня салдата пранёсся па ўнутранай частцы сабора , Блаз к нуў поз рк уверх на Борна. «Мне патрэбна ц шыня, кап тан». Борн загадаў сва м людзям: «Н гуку!»

Настала трывожная ц шыня, якую парушаў тольк чысты мерны голас Блаз .

ён пачаў дэкламаваць са старонак у руках. «Et erit fugerit a voce formidinis cadet in faveam et qui se explicuerit de fovea tenebitur laqueo—»

Час змян ўся, пакуль Блаз кружыў вакол Брамнага каменя, чытаючы ўслых лацнскія вершы Нарамс на. Брат Гратэ трымаўся за рукаво, трымаючы падсвечнік на вышыні. Нарэшце Блаз перастаў хадзіць па павярнуўся да маналіта. Потым ён прадэкламаваў апошні з выбраных вершаў. «—formido et fovea et laqueus super et qui habitores terrae». Потым ён апусціў старонкі ўважліва вывучаў камень. Прайшла хвіліна, потым дзве. Нарэшце Блаз Гратэ выйшаў, каб аглядзець нязменны твар статуі.

Ужо на трэцюю хвіліну маўчання Борн крыкнуў Блаз: «Можа, цяпер уявіце сабе, што бачым войска прыведзены, Ваша Эманэнцыя? Ці можа, ваш камень высах?» гэта магчыма, пасля фокусу блазна з мячом?

Блаз падняў вочы звярнуўся да Борна з няўлоўнай усмешкай: «Капітан, усё ваша жыццё для гэтага каменя — толькі мгненне».

Борн скрыжаваў рукі з насмешкай адказаў: «Як тваё жыццё, тое ж самае, нават для «галька». Салдаты засмяяліся. «Ці ха!» — папракнуў ён іх.

Клодый Грэв лаялася асобна ад Борна яго людзей, пакуль два манахаў ціха размаўлялі паміж сабой.

«Павнен прызнацца, — прашаптаў Грэв л Клодзію, — за ўсё мае гады працы святаром Вышэйшай рады нягледзячы на ўсе прачытаныя запісы выявы каменя, я ні разу не мог прымусяць сябе паверыць, што пад гэтым алтаром сапраўды снуе нешта падобнае. толькі прыкідваўся, што верыць у гэта. І я ўпэўнены, што большасць манахаў Вышэйшай рады адчуваў рабства тое ж самае, што і я, толькі з-за страху перад жорсткай вымовай.

— Цяпер мы ведаем, — адказаў Клодый, кінуўшы ў бок ямы.

«Але ці сапраўды вы верылі ў яго снаванне — што наша абацтва ахоўвае так камень?» Клодый высока ўзняў падбародак. «Сапраўды, я зрабіў гэта». Ён адкашляўся, перш чым дапусціць яго. «Аднак я сабраў камень так, каб ён выглядаў накіш, чым эскізы ўскрыпторы». — Як жа так? — спытаў Грэв л.

Клодый скрыжаваў рукі задумаўся, пагладжваючы падбародак пальцамі, перш чым адказаць: «Ну, камень здаваўся занадта дасканалым у сваіх малюнках. Толькі Бог ведае, але я палчыў яго больш распаўсюджаным — нават рудыментарнай рэліквіяй нашай эпохі. — Ён паказаў пальцамі на Грэв ла, гледзячы ўдалечынь. — Больш за тое, я ўбачыў у манах падобна тых вялікіх камяні ў Англіі — тых старажытных... камяні, размешчаныя па крузе; калі вы, магчыма, памятаеце»

— А, яны; так, я іх памятаю, — адказаў Грэв л, кінуўшы ў бок падлогу. Потым ён звярнуўся да Клодыя. — А як жа жанчына-прыведзены з каменя, з яе чорнымі вачыма грэшнымі заляцаннямі да нічога не падзравалых мужчын? Ці верыце вы, што яна снуе, як сцвярджаюць абат Вонганшыя, — што яна Мац Гротэскаў?

Клодый скрываўся, быццам пытаў Грэв ла раптам пакрыўдзіла яго. «Як...»

«Ці мог ты сумнявацца ў ёй? Яна не толькі снуе, але ўвасабляецца ў плоцкі; халодная бледная, але такая ж жывая, як ты цяпер». Паслухайся маё х слоў, Грэвэла — Мац Дэмана Гротэскаў цалкам рэальная.

Грэвэла пакруціў галавой. — За ўсе мае шматлікія гады ў абацтве я не бачыў яе ніводнага знаку. Я ніколі не сніў яе, як сцвярджалі іншыя. — Ён звярнуўся да Клодыя, падняўшы бровы. — Ты бачыў яе?

Клодый ледзь не захлынуўся, ахнуўшы: «Ты ніколі не паставіш пад сумнеў маю веру, Грэвэла! Прыгледзься да мяне!»

— О, не, я ніколі не меркаваў, што вы... ну, ніколі, — усклікнуў Грэвэла. — Я толькі задаваўся пытаннем, ці бачылі вы яе. Прабачце. — Клодзій захапіў вочы зрану ў цёмныя куткі сабора — магчыма, шукаючы духа, якога ён так выдатна памятаў. Грэвэла адкашляўся звярнуў увагу на Борна, пакуль каптан паспешліва абыходзіў яму.

Борн падышоў да двух салдат, якія стаялі на каленях каля краю ямы; паміж імі ляжалі свабодны канец скручанай скураной вяроўкі. Ён паляпаў аднаго з іх па плячы. «Выцягнице трос адтуліны замацауйце на яго канцы пятлю — дастаткова шырокую, каб кардынал мог прасунуць у ёй сваю нагу, калі закліча падняць яго». Нарастаючы тупат крокаў прыцягнуў увагу каптана да араторыя сабора, куды да яго паспяшался яго сяржант Армон і група салдат. Акрамя запаснога шлема, сяржант неўзручы па пару гатовых арбалетаў. Чацвёрта мужчын, якія ішлі за ім, неслі толькі па адным арбалеце. Усе былі ўзброены плоскімі мечамі, скураныя калчанамі з балтамі, прывязаны да іх сцягнаў.

Калі дзевяноста восем салдат, якія стаялі на вяроўках алтара, заўважылі сяржанта Армонда яго невялікую групу ўзброеных людзей, яны забурчалі паміж сабой, незадаволены захапіўшы вочы. Усе яны ведалі, чаго рабыць не варта — пакідаць пасты або не выконваць загады было б недаравальным незваротным учынкам. У выніку агульны тон салдат змяніўся, як гэты заўсёды адбывалася, калі каптан знаходзіў падставы для большай асцярожнасці ўжывання больш сур'ёзных пакаранняў за непадпарадкаванне.

Клодый падышоў да Борна і палаў яго: «Каптан, ваш меч можна дараваць; аднак гэтыя людзі носяць арбалеты! Гэта Дом Божы! Вы не можаце дазволіць...» Борн рэзка павярнуўся і пстрыкнуў пальцам ў бок Клодыя Грэвэла, які спыніўся на паўкроку. «Вы абодва!» — ён паказаў на далёкую сцяну сабора, на пару масіўных каменных калон. «Займіце свае месцы там, за тымі калонамі каля сцяны, каб не падчапіць выпадковую стралу — вядома ж, выпадкова». Борн зрануў на х. Клодый нахмурыўся, разважаючы пра схаваную пагрозу каптана. Два манаха паспешліва адышлі, прайшоўшы між калон заняўшы месца пад вялікімі каменнымі распяццямі Ісуса, якое вясела на сцяне. І вось яны...

стаяў, скрыжаваўшы рук , задумаўся.

Борн павярнуўся да Арманда дастаў запасны шлем. Надзяваючы галаўны ўбор, ён прашаптаў арбалетчыкам: «Вы ведаеце, чаго я чакаю — н як х выключэнняў. Тым не менш, н як х... шкода напаткае святароў. А кал хтосьц з вас паран ць кардынала яго пергаменты, тады я паклапачуся пра тое, каб табе адсекл ног скарм л сабакам. Борн утароп ўся ў х вочы, лучн к заварушыл ся, але сяржант заставаўся непах сным. Кап тан звярнуўся да яго, паказваючы на вольнае месца каля ўваходу ў араторый: «Размясц це сва х людзей дакладна там».

— Так, кап тан. — Арманд паклан ўся звярнуўся да мужчын. — Ідз це за мной. Борн наз раў, як Арманд адводз ць салдат; ў мгненне вока кап тан задумаўся пра маладога, вопытнага сяржанта, як , здавалася, быў падобны на яго былога, амб цыйнага сябе.

Аднак дзевяноста восем салдат, як я стаял ля алтарных вяровак, убачыл Армонда яго адз ны атрад арбалетчыкаў зус м накш. Яны наз рал , як сяржант, як стаяў на каленях, трымаючы зброю на пагатове, цэл ўся прама ў х. Яны наз рал , як ён аддаваў нструкцы сва м арбалетчыкам, увесь час праводзячы пальцам па дзевяноста васьм салдатах. Яны бачыл , як ён жэстам паказвае ў бок кожнага з трох уваходаў у сабор. Яны паз рал на яго, кал ён абышоў свой нядаўна размешчаны аддзел нацэл ўся з двух арбалетаў у сп ны лучн каў, як я стаял на каленях, перш чым к ўнуць кап тану Борну. Сапраўды гэтак жа яны ўбачыл , як х кап тан адказаў свайму даверанаму сяржанту падобным к ўком. Тым не менш, яны ведал распарадак дня, дзевяноста восем чалавек цяпер был настойл ва заахвачаны выконваць кожную каманду, якую м давал .

«Яно рухаецца!» — крыкнуў з ямы голас Грэйт. Борн падышоў да ямы, каб лепш разгледзець.

У западз не Блаз падышоў бл жэй да Грэйта, як трымаў падсвечн к каля выграв раванай паверхн Брамнага каменя. У мёртвай ц шын , якая зацягнулася, манах прашаптаў: «Вось». Грэйт паказаў на шкляную, чорную паверхню — на адлюстраванне высокага, нерухомага полымя падсвечн ка, як ён трымаў высока. «Бачыш адлюстраванн агнёў; як яны выг наюцца?» І хоць н як ветрык не дзьмуў на яго, Грэйт задрыжаў ад раптоўнага холаду, як , здавалася, запоўн ў пустую прастору ямы. Ён з з рнуў праз плячо выяв ў, што сцены ямы цяпер цалкам бл шчэл ад кропель вады, як я раптам кандэнсавал ся на яе бруднай паверхн .

— Стой на месцы, — рыкнуў Блаз . Ён правёў кончыкам пальцаў па халодным камен Брамны; той стаяў цвёрда — вельм цвёрда. І ўсё ж адб так агню ў кандэлябры х стаўся , быццам люстраное адлюстраванне полымя праходз ла праз хвал стую ваду. — Сапраўды, — прамармытаў Блаз , уважл вей аглядаючы паверхню. Потым ён адх л ўся паспешл ва адышоў на некальк кро

з Брамнага каменя. «Што гэта?»

На бяспечнай адлегласці Блаз Грэйт назіраў ненатуральны разгортванне падзей, калі рад за радамі надпісы на Брамным камені знаваліся. Справа налева звернуўся ў рад за радамі надпісы, здавалася, змываліся, пакідаючы на сваім месцы проста гладкую паверхню сабалі нага з хатлівага вага каменя. А пасля таго, як кожны надпіс знік з вачэй — калі ўсе грані Брамнага каменя сталі гладкімі, як чорнае шкло, паўзучыя пласты пераліўных крышталёў лёду распаўзаліся веерам, ахвілічкі яго. Цяпер замарожаная статуя. Зацяжны холад у паветры раптам ператварыўся ў моцны холад, калі Святары заўважылі туман у дыханні адзінаго. Раптам яны адышлі да сцяны ямы назіраў, як калі сьціснёныя паверхні Брамнага каменя пачалі ўздымацца кожную частку, набухаючы і скаючыся, быццам увесь пакрыты лёдам блок дыхаў у многіх месцах, як калі сьціснёны. Глыбокі гул суправаджаў усё большую вярцячую падыходзілі сандалям, яны коратка абмяняліся румяным напружаным выразам твару, перш чым аглядзець дрыготкую падлогу.

За дзвярыма, ля далёкай сцяны сабора, побач з адным з многіх стаяў брат Клоды Масіўныя калоны; і, склаўшы рукі на грудзях з інтэлектуальным выглядам, ён таемна паскардзіўся брату Грэву. «У цябе шын кабэта абата кардынал асабіста абраў нас з вамі ў памочнікі. У гэты самы момант мы павінны быць у гэтым — Яма, з Яго Эманэнцыяй. — Клоды пакруціў галавой. — Калі казаць праўду, я быў там, унзе, замест брата Грэйта; я значна лепш разбіраюся ў камені, чым ён! — пыхнуў ён. — Але мы стаём тут, каля сцяны, удалечыні ад усіх значных падзей, як пара мазэрных хлопчыкаў-збраяносцаў. — Ён скрыўся ад вядомай агіды. — І гэты каптан выпрабуе мае цяпенне, як ніхто іншы. — Клоды уздыхнуў прыхнуўся плячом да калоны. — Паслухай мяне цяпер, Грэве; калі б я не быў так менавіта уважлівым клапатлівым...

Клоды сціснуў сквапцы зруў на калону, на якую абапёрся. Ён акуратна паклаў ён прыцкнуў руку да яе, потым абедзве рукі, потым вуха, прыцкнуўшы галаву да яе, заўважыў: «Грэве, пакладзі руку на гэтую калону, Грэве?» Клоды азруўся ўбачыў, што Грэве стаіць значна далей ад яго, чым яму здавалася спачатку. Грэве прыхнуўся да сцяны царквы, падняўшы адну руку злёгка дакранаючыся да падставы насценнага распяцця.

«Паспяшайся!» — Клоды махнуў рукой Грэву.

Але Грэве не адыходзіў ад сцяны. «Яно рухаецца!» — крыкнуў ён, апускаючы руку паказваючы на разьбяную фігурку. Клоды адышоў ад калоны падышоў да яго. Грэве прыцкнуў вуха далонню ў бок распяцця, жэстам запрашаючы Клоды слухаць уважліва. «Пачуй, як яна дрыжыць!» Клоды нахіліўся наперад, нахіліўшы галаву пачуў цяжкі хук статуры, калі яна вярнула аб каменную сцяну. — Калона таксама дрыжыць, — адказаў Клоды, азруўчыся цераз плячо на калону, якую толькі што пакінуў. Абодва святары адразу ж аглядзелі яе.

падлога.

Грэв л загаварыў. «Сцяна... калона... цяпер падлога ... магчыма, увесь касцёл дрыжыць?»

Клодый падняў позірк на фрэску на столі. Ён заўважыў зпад зморшчаных лбоў: «Гэта не падыходзіць для фрэскі».

Клодый аглядзеў распасцёрты, узвышаны роспісы. У яго цэнтры, высока над алтаром сабора, ляжал поўны партрэт трох каралёў, акружаныя кольцамі блакітнаватага полымя. Далей за межамі кальца, цалкам акружаныя яго, знаходзіліся выявы ваюючых Анёлаў з мячамі, шчытамі, нагруднымі шырмамі. Падобна паветранаму войску, гэтыя Анёлы, здавалася, абаранялі трох каралёў ад натоўпу крылатых Дэманаў, усе з якіх валодаў гратэскным рысам, падобным да розных каменных статуяў, што стаялі на верхніх тэрасах вонкавага даху сабора.

Грэв л прашаптаў Клодзію: «Скажы, калі ласка, што здарыцца, калі ён не той чалавек, за якога сябе выдае, а наадварот, у змове са Злом?»

Клодый скрыўся павольна павярнуўся. — І каго ты маеш на ўвазе?

— Кардынал, — усклкнуў Грэв л. — А што, калі ён мае намер не толькі выклікаць духаў супраць ангельчан? А што, калі ён сам д'ябал прыйшоў у абацтва толькі для таго, каб адкрыць камень?

Клодый адступіў. «Ты што, звар'яцеў? Ты кажаш ерась! Дзеля ўсяго святога, ён жа аваньёнскі кардынал!»

Грэв л працягнуў: «Я манах Нэжэйшай рады, але я не знаёмы з тым ўрыўкам, які ён чытаў. Ці можаце вы х усьпомніць?»

Клодый нахлынуўся да твару Грэв ла адляяў яго. «Ён не проста манах Савета, а кардынал Савета — ў яго ў руках поўны пераклад каменя!»

Хіба ён не быў бы значна больш дасведчаны ў пытаннях Брамнага каменя, чым мы абодва? — І ўсё ж, — настойваў на яго Грэв л, — ці знаёмыя вам якія-небудзь з урыўкаў, якія ён чытаў?

Клодый схапіў яго за руку і прабураў яму на вуха пра прычыну вяртання падлог сабора — гэта быў вынік скачучых коней каля царквы. Потым ён адпусціў Грэв ла прыгразіў яму: «Не выпрабуйвай маё цяпенне! Я больш не буду чуць тваіх ерэтычных абвешчванняў адносна нашага новага абата. А цяпер вазьмі сябе ў рукі, інакш ты будзеш каштаваць нам абодвум нашых законных месцаў наглядчыкаў за катакомбамі!»

Грэв л з раздражнёным уздыхам адпусціў Клодыя, перш чым адвесці позірк. Дакорлівы манах скрыжаваў рукі і рухнуў на салдат ля алтарных вяроў, якія цяпер глядзелі ўніз на дрыготкую падлогу. Некаторыя з іх перашэптваліся з заклапочанасцю, ўсё шэраг злёгка завагаліся ад салдат, якія ім тускліся.

Борн стаяў з трыма салдатамі каля краю ямы строга акунуў свае нервовыя шэрагі позіркамі, перш чым крыкнуць ім: «Супакойцеся! Замоўніце, інакш

— Наступны чалавек зробіць цудоўны ўдар па маім пугавым слупку! — Ён павярнуўся. — Арманд, будзь гатовы; зброя нападзена! — Ён рэзка павярнуўся. — Усе вы павінны сачыць за мной — не адзін за адным; не за падлогаю; не за святарам — толькі за мной! — Амаль сто салдат застылі, як статуі, скраваўшы позіркі на капітана. Адзін вядомы рух у той момант адбыўся прама пад ботам Борна, на падлозе ямы.

Унутры адтуліны кардынал Блаз адступіў да сцяны, намацаў вясцю вяроўку, але знайшоў толькі слізкую, халодную паверхню, пакрытую кандэнсатам. Брат Грэйт правёў падсвечнік каля хатнай сцяны, шукаючы трос. Імгненна полымя яго падсвечніка адхілялася ад сцяны ў напрамку Брамнага каменя. Грэйт падняў галаву, агледзеў верхнюю краіну адтуліны, выявіў, што, як святло, якое ён трымаў, усе полымя свечак навакольных падлогаваў кандэлябры таксама нахлынуліся да цэнтры ямы. «Капітан! Трос!» — закрычаў Блаз, выцяраючы жменю чорнага бруду аб мантыю, скардзячыся сабе пад нос. Потым ён кнуў хуткі позірк праз плячо на выпуклы Варотны камень. «А цяпер, калі ласка!» Салдат паспешліва апусціў вяроўку, калі Борн загадаў Блаз: «Прасунь нагу ў пятлю прывязкі». Блаз схваціў вяроўку, калі ...

«Пф!» Раптоўны гук аглушальнага парыву паветра выклікаў бязлітаснае світанне, якое нагадвала прарыў вулканачнага жару. Два святары кнуліся адзін на аднаго. Падсвечнік Грэйта ўдарыў па дне ямы, яго полымя патухла. Блаз згубіў пераклады Нарамс на; стос старонак рассыпаўся. Ён рэзка кнуўся па падлозе, нават на карачках, каб падняць упаўшыя старонкі; аднак, пільна сачыў за Брамным каменем адтулінай у яго цэнтры, якая цяпер запоўнілася з клубячымся чорным туманам. Купчая цемра клубілася дымападобна, перш чым выліцца з Брамнага каменя густой хмарай. Блаз схваціў апошнюю старонку кнуўся да сцяну, калі густы туман нападзена на дно ямы, схваціў яго ног сваёй абсалютнай цемрай. Здавалася, быццам уся яма знікла, цалкам паглынутая самым чорным ценем.

Блаз схваціўся за трос, калі па сцяне пакаціліся цёмныя адсажы лёду. Ён падняў сандал і змагаўся з пятлямі на канцы вяроўкі, шалёна шукаючы апору. Чорны туман падымаўся да ўзроўню яго сцёгнаў. «Цягну — Божа мой! Выцягну мяне!» Ён засунуў старонкі Нарамс на ў зубы, схваціўся за вяроўку. Грэйт закрычаў, робячы высокі крок праз едкую хмару. «Гарыць! Гэта агонь!» Зверху пачуўся загад Борна: «Вы двое — пацягнуце за трос! Вы — прынясьце нашчада! Рухайцеся!»

«Зараз!» — закрычаў Блаз праз зубы. Салдаты пачалі выцягваць яго з ямы, нават калі на яго нагах з'явіліся кривавыя пухры. Грэйт ускочыў на Блаз ...

Імгненны рывок дадатковай вагі адк нуў аднаго з двух салдат з крыкам у яму, пран зваючы туман з аг дным грукатам. Астатн салдат закрычаў, кал хуткасл згваючы трос апёк унутраны бок яго рук. Разам святары сасл знул назад у воблака, якое мкл ва сасл згвала па пояс.

«Будзь пракляты, кардынал!» — закрычаў Борн, схап ўшы трос, каб замян ць заг нулага салдата. Ён пакл каў яшчэ шасцярых чалавек. «На гэты трос! Хутчэй!» Ног закрал ся.

вяроўка нацягнулася ў той самы момант, кал Блаз адштурхнуў ад сябе Грэйт.

Святар адх снуўся назад зн к у клубах туману. Адз н, на вяроўцы, Блаз сасл знуў па сцяне ямы. Салдаты выцягнул яго ў бяспечнае месца, нават кал яны к нул ў адтуліну другую вяроўку. Блаз перакац ўся на сп ну схап ўся за сцёгны. Цёмныя плямы прасочвал ся праз адпрасаваныя частк яго адзення. Ён застыў ад болю задыхаўся, старонк ўсё яшчэ сц скаючы зубы. Салдат апусц ўся на кален над м пацягнуўся да краю яго манты .

«Не... чапай мяне!» — закрычаў Блаз , скрыв ўшыся.

Клодый закрычаў здалёк: «Што з табой, кап тан? Выведз адтуль брата Грэйта ! Ён памрэ!»

Борн рэзка павярнуўся крыкнуў Арманду: «К нь , кал ён паказаў на Клодыя: «Кал гэты чалавек яго, кал ён рухаецца ц гаворыць!»

Усё яшчэ ў яме, Грэйт з цяжкасцю ўстаў на ног . Ён х стаўся, намацваў, кашляў аслеплены раз'ядаючым туманам, як цяпер раўнамерна падымаўся да яго грудзей. Борн зароў: «Няўмелыя паскудн к ! Ён не бачыць! Падсуньце гэты трос бл жэй да... дайце яго мне!» Ён вырваў вяроўку з рук сва х салдат, абышоў бок ямы к нуў яе ў яму, крыкнуўшы Грэйту. «Сюды; так: дз да троса; так; працягвай сц ; я тут!»

Грэйт знайшоў вяроўку ўчап ўся за яе, усё яшчэ задыхаючыся ад пякучага туману. «Цягн !» — крыкнуў Борн мужчынам, як я стаял за м. Усе яны абапёрл ся на вяроўка, Грэйт сасл знуў па сцяне ямы. Усяго на паўдарозе да бяспечнага месца скура Грэйта зляп лася з яго рук прыл пла да сцяны ямы, як мокрая ткан на. Плоць выкац лася з яго сц снутых рук кулак ён сасл знуў па вяроўцы ўн з, падаючы назад у туман. Борн убачыў канец вяроўк без пятл закрычаў: «Прыняс це мне другую вяроўку!»

Грэйт зноў ускочыў на ног , тольк падбародак тырчаў над туманам. Але, як скура на руках, якая зн кла, плоць на вушах адсутн чала — цалкам растварылася . Аглух сляпы, ён шалёна бегаў па яме, абмахваючы рукамі сцены ў пошуках вяроўк . Ён упаў. Зноў устаў. Борн падрыхтаваўся к нуць другую вяроўку, але спын ўся. Ён не пакл каў святара; ён не мог. Ён нават не пазнаў у рухомым чырвоным шары галаву чалавека . Тым не менш, Грэйт закрычаў ад жаху, тон яго голасу жудасна змян ўся ад едкага туману. І кал кал -небудзь снавала серыя крыкаў, як я магл б урэзацца ў памяць нават вопытных салдат...

З свайго наз ральнага пункту дзевяноста два салдаты ля алтарных вярвак не маглі бачыць жахлівага здарэння, якое адбывалася на дне ямы; яны маглі толькі стаяць слухаць трывожныя просьбы адчайнага святара, чые крык быў крыкам чалавека, спаленага жывцом. Вочы салдат слязліся, сэрцы б'ліся часцей, дыханне пачашчалася. Тым не менш, яны заставаліся непакоснымі, чакаючы любога загаду.

Апошні крык Грэйта ператварыўся ў булькаючы гук, перш чым клубы туману нарэшце ахапілі яго. Борн хутка падышоў да Блаза, як цяпер ляжаў на баку, корчачыся ад болю, перагортваючы старонкі, шукаючы парадку ў хвершах. Борн нахлыўся прабурчаў яму: «Чалавек проста растаў, як свечка ў гэтым — Прокляты... што б вы не выклікалі! — Борн нахлыўся бліжэй да Блаза. — Гэта ваша дабраславёная армія Прывідаў — чорны туман? Слухайце мяне ўважліва, кардынал; я страціў чалавека ад вашых рук не страчу больш! Вы павінны ўстаць адсюль выправіць тое, што зрабілі, накірую загадаю сваім людзям закрыць дзверкі плоту. — Ён павярнуўся да шасці чалавек, якіх выклікаў з трапаў, загадаў ім вярнуцца на свае ранейшыя пазіцыі.

— Вы не можаце гэтага зрабіць! — запратэставаў Блаз, хрыпячы. — Я павінен прачытаць патрэбныя ўрыўкі, каб зачыніць камень. Але мы не можам яго зачыніць, пакуль не выйдзе Дух, я не паклічу супраць англічан у Крэс!

«Тады зрабі гэта зараз! Прачытай вершы! Адпраў х, я накрою гэта плоту!»
«Няма духаў, якіх можна было б выклікаць. Дайце м... дайце м больш часу. Туман — гэта не яны!»

"Адкуль ты можаш быць упэўнены? Ты калі не будзь бачыў духа?"

«Не бачыў! Але ж я бачыў шмат туманаў!»

«І я ўжо дастаткова бачыў чужы!» — закрычаў Борн. «Я маю намер зачыніць плоту — вершыце!»

— Паслухай мяне, Борн, — завываў ад болю Блаз. — Калі ты нацягнеш плоту на яму, камень не зачыніш. Нават калі ты накроеш камень пад плоту, ён застанецца адкрытым. Толькі правільныя вершы змогуць яго закрыць!

«Або ты знойдзеш свае вершы, альбо я стану тым вершам, які зачыніць гэтую проклятую плоту!»

— Вы НЕ павінны! Вы не можаце прыспешыць камень... цямяне! Дзеля Бога, каптан, паглядзіце на мяне! Я ледзь магу дыхаць ад болю! — Ён зноў павярнуўся да старонак, перагортваючы хрыпоткім пальцам, пакуль чытаў. — Яшчэ хвілінку, прашу... вас, — стагнаў ён, слёзы каціліся па яго шчоках, ён ледзь не звар'яцеў ад пякучага болю ў нагах.

«У мяне няма ніхвілін, кардынал! Гэты туман ужо падымаецца! Калі ён выльецца з адтуліны, я страчу магчымасць закрыць плоту. Мае людзі на месцы, момант мой. Цяпер, альбо вы...»

«Вуш!» Борн павярнуўся на раптоўны парыў паветра, які вырваўся з ямы.

«Трымайце пазцы», — крыкнуў ён сваім людзям. Каптан агледзеў цьмяна асветленую лазу, полымя ўсёх навакольных падлогавак кандэлябраў патухла. З захаду дзьмуў ледзяны ветрык. На вочку алтара габелены развяваліся на пастаянным ветры.

«Не! Лавіце іх!» — закрычаў Блаз, намацаваючы раскіданыя старонкі, як я разляталіся па падлозе. Аднак некалькі папер упалі, падхопленыя ветрам, і хцягнула ў яму. Ён выпрастаўся, прыцскаючы да грудзей растрапаную стос старонак. «Каптан, як вы спадзяецеся, што я... гэты вецер... я не магу арганізаваць...» Борн перапыніў яго, крыкнуўшы праз плячо: «Калі ты не атрымаеш поспеху, я адпраўлю цябе...» ты арыштаваны — ты вернешся са мной у Парыж і раскажаш Яго Вялікаму Каралю пра гэтую агіднасць, якую Царква таемна захоўвае. Блаз застогнаў, хстаючыся, павярнуўся ад ямы, скрываўшыся, калі аднёс старонкі з ветранай дзёркай.

Борн крыкнуў, падыходзячы бліжэй да ямы: «Вартавыя каля дзвярэй; вы будзеце маімі паходняносцамі! Значыць, свае пасты паклічце дадатковых людзей з двара — сем узброеных людзей, каб яны ахоўвалі званку кожныя дзверы, як я выцяпер ахоўваеце. Паведамце мне, што любы чалавек, як паспрабуе ўвайсці ў царкву, будзе забіты! А цяпер прэч!» Вартавыя адразу ж узбеглі, і тры дзверы сабора з грукатам зачыніліся. Борн азрыўся. «Арманд, сачы за ўсім, што рухаецца!» Ён павярнуўся. «Людзі на тросах; будзьце гатовыя цягнуць разам — па маім знаку!» Затым, выхапіўшы зламаны канжал, Борн асцярожна падышоў да адтуліны.

На другім баку сабора Грэвіл выцер слёзы са шчок, глыбока ўздыхнуў, адняў позірк ад падлогі і звярнуўся да Клодыя, злосна спытаўшы яго: «Цяпер, калі брат Грэйт памёр, ці верыце вы, што падлога ўсё яшчэ трасецца ад скачучых коней каля царквы?»

Клодый прыжмурыў яго вочы, перш чым скрыжаваць рукі, абাপёршыся плячыма аб калону. — Сачы за языком, Грэвіл. Калі не дазволіць сабе стрэліць у спину, я нічога не мог зрабіць, каб выратаваць Грэйта. І чаму ты нічога не зрабіў? — Клодый пацснуў галавой. галавой працягнуў: «Акрамя таго, мы ніколі не настойвалі на тым, каб ён спускаўся ў тую яму». Выбар быў толькі за ім — ён зрабіў гэта толькі дзеля таго, каб скарыстацца прыхільнасцю кардынала. А цяпер стрымай сваё хныканне і шэй голас, каб не застрэліць нас абодвух! — Клодый кашлянуў і звярнуў увагу на яму. Паміж імі запанавала хвіліна маўчання.

Нарэшце Грэвіл прашаптаў: «Нешта здарылася ў яме. Усе полымя кандэлябраў патухла. І я адчуваю раўнамерны ветрык». Ён звярнуўся прама на Клодыя. «Нам трэба выслухаць з царквы, пакуль варта не ля дзвярэй, а каптан не стаць да нас спытайнай».

— Бачыш? — Клодый непрыкметна паказаў на другі бок сабора і зноў кашлянуў. — Нам нават да дзвярэй не дабрацца.

Грэв л з рнуў праз плячо Клодыя заўважыў, што Армонд глядзць прама на х. Грэв л уздыхнуў, звяртаючыся да Клодыя: «Але ж ён не будзе назраць за нам бясконца. Можа, нам варта сядзець на падлогу, ён адвернецца?» Клодый зноў паддаўся настойл ваму кашлю. Краем вока Грэв л аглядаў пакнуты без нагляду фасад царквы. Закацўшы вочы, ён шукаў зручны шлях да ўцёкаў, абышоўшы ўсю вонкавую сцяну. За м ён заўважыў каменны крыж на сцяне, на як м в села скульптурная выява... распятага Ісуса — в сячая статуя гайдалася, як павольны маятнік. Грэв л адышоў, каб разгледзець яго блжэй, ўсклкнуў: «Бачыш, як яно рухаецца?» Паказаўшы на х сталнае распяцце, ён з рнуў на Клодыя, як ўсё яшчэ махаў рукой перад тварам кашляў. Тольк тады, у новым святле, Грэв л заўважыў тонкі пласт пылу асядаў на Клодзья, спускаючыся з верхніх краёў калоны. Абодва святары адразу ж узнялі вочы, спрабуючы знайсці крыніцу пылу. — Гэта рыхлы раствор, — заявіў Клодыс. Ён адышоў ад калоны, адкашляўся агледзеў высокую столь, перш чым з рнуць на Грэв ла, як стаяў у жаху, закрыўшы рот рукой, з шырока расплюшчанымі вачыма ўтаропіўшыся на фрэску на столі. Клодый прасачыў за яго позіракам на самым высокім пункце столі ўбачыў трох намаляваных каралёў, як я, здавалася, павярнулі галовы глядзелі ўніз, прама на х два х. — Гэтага не можа быць, — прамармытаў Клодый, трымаючыся за лоб. — Гэта ж проста фрэска. Асвятленне, цень, магчыма, пыл, стварае ўражанне, што яна рухаецца. — Абодва святары адышлі за шэраг калон да сцяны царквы. Грэв л прашаптаў: — Божа мой, што мы... знешчыл?

Трое дзвярэй сабора расчыніліся зноў зачыніліся. Борн апусціўся на каленкаля ямы, узраючыся ў яе цёмную глыбіню, кал яго акружылі шэсць салдат з дванаццаццю паходнямі. Пад танцуючым полымем паходняў хваласы адзенне развяваліся на раўнамерным ветры; кал адтулі на цяпер асветлены, Борн ускочыў на ногі. «Адступцеся!» — крыкнуў ён, махаючы рукамі сваім людзям, адыходзячы на некалькі крокаў, перш чым спыніцца на бяспечнай адлегласці, каб разгледзець дзіўную новую форму Брамнага каменя, як цяпер дамаваў у прасторы адтуліны.

У м гатлівым святле паходняў халодным ветры салдатам на дыханні ўтвараўся туман. Борн агледзеў бурлівы слуп, як выглядаў як невялікі нерухомы тарнада, што стаяў замест Брамнага каменя, кал ён знаходзіўся ў цэнтры дна ямы толькі крыху вышэй чым узровень падлогі сабора. Верхав на чорнай, вручай калоны была такой жа шырокай, як яе аснова; хоць яе цэнтр здаваўся пустым, прыкметная пустэча была занадта цёмнай, каб яе было ўбачыць унутры. Аднак, каля больш асветленага краю ямы, Борн заўважыў, што чарнілы туман, як кал сыць пагражаў перапоўніць край ямы, цяпер пачаў адступаць, апускаючыся ніжэй да сценаў ямы, глыбей у яму, быццам паступова ўцягваючыся ў яе вухурам. І ў расейваючымся тумане з'явілася дно ямы, адкрываючы распасцёртыя, бязжыццёвыя слязкі святара салдата. Борн

пакл каў сва х факеланосцаў. На ўзмацняючымся ветры з полымя паходняў узлятал палаючыя вуголл . Борн трымаў к нжал напагатове, кал падыходз ў бл жэй да ямы.

Яны спын л ся каля краю цёмнай дз рк . Салдат высока трымаў л хтарык паказваў ўн з. «Кап тан, яны ўсё яшчэ жывыя!» Борн наз раў, як цёмныя постац перакац л ся на сп ну. Разам два с луэты, здавалася, па чарзе коц л ся да падножжа в хуры, рухаючыся ўсё хутчэй па меры набл жэння. Кап тан зб раўся пакл каць мацаванн , кал зразумеў, што яны не рухаюцца сам па сабе. Трупы сл згал па падлозе, в хура праглынула х.

Імгненна з раўнамернага гудзення в хуры пачул ся глух я ўдары — глух я ўдары, падобныя на вял к я камяк бруду, як я бесперапынна натыкал ся адна на адну. Борн адступ ў. Ён утароп ўся на бл жэйшую сцяну в хуры, дзе з'яв л ся чорныя няроўныя ф гуры, ах наючы яе вонкавы край, н бы гонючыся адна за адной праз круцячую калону. Гладк я краю чорнага в хуры саступ л месца няроўнай паверхн цёмных няправ льных формаў. Потым адз н кавалак выгнуўся, усё яшчэ прымацаваны да в хуры. Кружылася кружылася, выступаючая частка кружылася ўздоўж калоны, свабодная цалкам выцягнутая. У гэты момант, праз слабую размытасць круцячагася руху, Борн пазнаў лятаючую стоту як кульгавую размахваючую руку, тольк тады ён выяв ў, што ўся калона п сукупнасць пачарнелых, круцячыхся частак цела.

Борн выпусц ў к нжал; ён з грукатам упаў на падлогу. Ён узняў рук ўгору, в давочна паражана задаволены, звярнуўся да салдата, як стаяў побач, з вымушаным выразам задавальнення: «Яго Вял касць кароль запэўн ў мяне, што я магу атрымаць асалоду ад знаходжання ў кампан добрых манахаў у ц х м абацтве — шмат ежы, святое абацкае в но — магчыма, паляванне на дз коў смажан на для шэрагаў...» Борн схап ў салдата за кам зэльку, яго вочы бл шчэл , тыцнуў пальцам у в р калоны. «Што — дзеля Бога — гэта?» Борн адштурхнуў анямелага салдата ўбок, пайшоў паспешл ва захадз ў па крузе, прыкрываючы вочы валасам , аглядаючы самыя аддаленыя кутк сабора. «Досыць гэтага! Кардынал? Арманд, дзе кардынал?»

На друг м баку царквы сяржант Арманд выцер сляз стае вока рукой. Ён ц ха пракл наў тонк пласт пылу, як няўх льна спускаўся зверху, асядаючы на яго яго невял к шэраг арбалетчыкаў. — Я не бачу кардынала, кап тан, — крыкнуў Арманд, м ргаючы вачыма, зноў усталяваў два арбалеты на сп ны сва х людзей.

Грух! Вял к камень звал ўся з-пад стол разб ўся аб падлогу ўсяго за некальк футаў ад аддзялення. Двое арбалетчыкаў ускочыл на ног . Арманд к нуўся наперад. «Не с л це мяне», — прабурчаў ён, прыстаўляючы арбалет м у патыл цу. «Займ це свае паз цы ». Мужчыны вярнул ся на кален ,

нацэльваючы зброю на салдат ля трапаў. Арманд адступіў, нацэліўшы на абодва лукі. Але яго позірк быў скраваны на ішае — на двух манахаў на другім баку сабора — каб не згубіць з вачэй яшчэ аднаго святара яшчэ больш не расчараваць свайго капітана.

Клодый Грэв лервова варушыўся, гледзячы ў бок дзвярэй царквы. Яны адразу ж павярнуліся ўбачыў Армонда, як даваў указанне аднаму са сваіх арбалетчыкаў, салдат, як стаяў на каленях, размахнуўся зброяй у бок манахаў.

«Ён нас застрэліць!» — усклікнуў Грэв л, моцна схапіўшы Клодыя за мантыю. Клодый адлаяў яго: «Магчыма, ён можа... з-за цябе!» Ён адштурхнуў Грэв ла. «Паколькі ты не можаш стрымаць сябе, на нас абодвух нацэлены арбалет». Ён пыхкнуў, узняўшы нос да столу ў давочнай пагардай.

Грэв л паскардзіўся: «Нам тут небяспечна! Аркавыя камяні падаюць...» — Маці Ісуса, — раптам прамармытаў Клодый, гледзячы ў столь. — Гэтага не можа быць праўдай.

Высока над алтаром, нябачныя нікому, акрамя двух святароў, тры цары з фрэскі былі ажылі, б'ючы галовамі, хтвары скрыўляліся ад пакут. Аднак х рухомыя выявы раптам застылі, з расплюшчанымі ратамі шырока расплюшчанымі вачыма, калі яны глядзелі ўніз на Клодыя Грэв ла. І ў гэты момант х застылыя твары пачалі трэскацца згараць, вызвалючы воблака дыму дождж абгарэлых плям фарбы, як я ляцелі на падлогу, як чорны снег. Толькі тады салдаты ўзнялі вочы, шукаючы крыніцу попелу, як асеў на х.

Клодый кашлянуў махнуў рукой перад тварам, спрабуючы развеяць дробны пыл, як падае. Потым ён пашукаў прычыну рэзкіх, трэскаючых гукаў, падобных да тых, што выдае перагрэтая скалістая парода, што трэскаюцца ў халоднай вадзе, знайшоў расколіны, як я разыходзіліся па ўсёй паверхні масіўнай калоны, якая ўзвышалася побач з ім. Ён адышоў ад калоны, агледзеўшы яе здалёк, назіраючы за пылавым дожджыкам, як спаральна спускаўся ўніз па яе выгнутай паверхні. Раптам расколіны пашырыліся, вялікія кавалкі каменя адваліліся ад калоны, з грукатам абваліўшыся на падлогу з аглушальным шумам, мгненна прыцягнуўшы ўвагу ўсёх у саборы. Калі кавалкі калоны адламаліся скрозь пыл абломкі, Клодый заўважыў, што абвальванне калоны было невыпадковым, бо аголеная частка непашкодзаны камень выглядаў як гладкая паверхня боку ганцавай каменнай нагі.

Пакуль камень пасыпаўся, манаху стала зразумела, што з-пад аскепкаў скалы паступова з'яўляецца велізарная статуя. Гэта была каласальная постаць... волат у даспехах, як скаў доўгі меч. Другая рука яго ляжала прыцснутая да каменнага блока, як падтрымліваў дах сабора. З тонкай бранёй ён стаяў у спартанскай баявой форме, якая нагадвала ўбор старажытнарымскага воіна.

Выгнутыя пласц ны пакрывал яго н жн я частк ног плечы, а шлем быў круглы з ус х бакоў, прычым самая высокая частка галаўнога ўбору збл жалася ўверх у тупы канец. Пам ж шырок м вуснам ляжал вострыя кончык шэрагаў зубоў, а пасярэдз не лба — адно цыклоп чнае вока.

Грэв л прасл знуў м ма шэрагу калон , скурчыўшыся, прых нуўся да вонкавай сцяны сабора. Ён адвёў поз рк ад вел чнай стату цыклопа з рнуў на дз ўны рух, як заўважыў краем вока.

Там, ля сцяны, прама побач крыху вышэй за яго, в села разьбяное распяцце з каменным падабенствам Ісуса — яно рухалася. Грэв л глядзеў на ф гурку, падобную на Ісуса; яе грудз хутка ўздымал ся апускал ся, быццам спрабуючы дыхаць. Манах застогнаў спаўз па сцяне. Ашломлены, ён згарнуўся ў клубок, але потым плакаў мал ўся, каб прачнуцца ад таго, што здавалася яму страшным сном, раптам апынуцца ў ц шын свайго пакоя ў спальн . Клодз й закрычаў Борну, паказваючы на новую стату цыклопа: «Глядз , кап тан! Дзеля Бога, ты звар'яцеў? Твае салдаты н чога не супраць! Мы пав нны сыходз ць зараз жа!»

Тым не менш, Борн стаяў сп ной да Клодыя. Кап тан выкрыкнуў каманды салдату ля алтарных вярвак, як тым часам адпусц ў вяроўку выйшаў са строю. «Не пак дай свайго месца! Вяртайся да вяроўк неадкладна!» Замест гэтага салдат уцёк, к нуўшыся да дзвярэй сабора. Гэтак жа хутка кап тан рэзка павярнуўся закрычаў: «Арманд!»

Раптам стрэл л арбалеты, паляцел стрэлы, чалавек звал ўся на падлогу, а ў сп ну ўп лася некальк стрэл. Ён корчыўся, захлынуўся памёр. Тольк тады Борн звярнуўся да Клодыя, тыцнуўшы ў яго пальцам: «Ц ха, святар; ЦІХА!»

Борн павярнуўся, прычасаў развеныя валасы закалоў х за вушы. Ён рушыў да сва х паходняносцаў. — Падыдз це да ямы разам са мной! Абаран це сваё полымя ад ветру! Збярыцеся разам трымайце паходн запаленым ; кожнае полымя запальвае наступнае! — Ён набл з ўся да краю ямы. У слабым святле нах леных полымяў паходняў ён убачыў раскол ны, як я ўтварал ся ў сценах ямы, падымаючыся ўверх пераходзячыся праз верхн край перыметра ямы . Тым не менш, раскол ны разыходз л ся ад Брамнага каменя, праз верхнюю падлогу сабора распаўсюджвал ся нават пад яго ботам . Борн адступ ў. Унутры у яме круц льная варонка застогнала; яна станав лася ўсё гучнейшай, здавалася, наб раючы хуткасць. Сярод яго стогну данос л ся ўсё больш гучныя крык , як я разам нагадвал вел зарны сход незразумелых пакут — быццам раўючы хор тысячы змучаных душ.

Борн завяў: «Дзе кардынал?» Але яго поз рк быў ск раваны на чорную, круцячуюся пачвару з сц снутых частак цела, якая ляжала перад м. Потым ён загадаў яго факеланосцы, крычачы праз шум, адштурхоўваючы салдат ад ямы: «Падайце

— Назад! Усе, акрамя трах, — трымайце на ёй свой агеньчык. Вы двое, мне трэба больш паходняў у гэтай царкве! Сачыце за гэтым! А вы, займіце свае месцы на вярхоўках! — крыкнуў ён Арманду. — Будзьце гатовыя! — Потым, абыходзячы х ззаду, ён крыкнуў усё м сваім людзям: — На мой знак, мы закрываем плытву! Выстройвайцеся роўна, як раней! Трымайце той жа крок. І калі я ўбачу, як хоць адзін з вас падымае галаву да мяне... — Капітан зачынуў рот, павольна павярнуўся ў бок ямы ўтаропіўся на гладкую, пунсовую постаць, якая павольна падымалася з цэнтру вярхоўчай калоны цёмнай плошчы.

~*~

На другім баку сабора Клоды пакараваў Грэва лапабег да дзвярэй царквы, калі стрэл з арбалета ўдарыў у каменную сцяну. Іскры выбухнулі на адлегласці выцягнутай рукі ад... твар Клоды, рэзка пераканана ў яго адступіць перадумаць нахонт уцёкаў. Ён адступіў да Грэва ла, як ўсё яшчэ ляжаў, скурчыўшыся, на падлозе. Здалёк ён заўважыў арбалетчыка, як перазараджаў зноў нацэльваў на яго зброю. Клоды падышоў да Грэва ла, цяпер насцярожана сочачы за ганцай статуяй цыклопа, якая з павернутай уніз галавой, нібы вывучаючы святара сваім адзіным немгачым каменным вокам Клоды сцешыў Грэва ла, паляпаўшы яго па плячы. «Супакойся. Ты павінен быць моцным, калі я хачу дапамагчы табе ўцячы».

Грэв л сеў выцер вочы. «Так, прэч адсюль. Я хачу, я... так, мы пойдзем». Шклянныя вочы Грэва ла закаціліся, нібы ён шукаў нешта дзесьці ў царкве, не мог знайсці. Аднак яго вочы, здавалася, адразу адкрывалі ўсё, толькі ў зусім ншым святле. Ён прамармытаў: «Я стаміўся. Мне трэба вярнуцца ў спальню адпачыць перад раншняй вячэрняй».

— Сапраўды. — Клоды пагадзіўся з бессэнсоўнай прапановай Грэва ла, каб не напалохаць манаха новым здагадкамі пра х жахлівы абставіны. — І вам варта.

Пара сыходзіць, каб вы знайшлі спакой адпачынак перад раншняй вячэрняй.

Грэв л зрунуў на Клоды, але яго ўвага пераканулася праз плячо Клоды на далёкую столь. Яго пусты позірк быў скраваны на вярхоўчыя выявы раскнутай фрэскі. Ён бачыў крылатых дэманаў, якія забавалі анёлаў. Ён бачыў лятучых д'яблаў, якія пранікалі ў круг блакытнага полымя, з мячамі ўгару, калі яны адсякалі галовы трох безаблічных каралёў. Ашаломлены, Грэв л слаба ўсміхнуўся к ўнуў, быццам прымаючы жахлівы падзепад'столлю.

Клоды даў аплявуху Грэву ла. «Паглядзі на мяне! Мы сыходзім зараз! Калі я ўбачу, што момант настаў, я чакаю, што ты паспяшаешся да дзвярэй сабора. Не запавольвай крок, не спыняйся! Трымайся Твой позірк не скраваны ні на што, акрамя дзвярэй; я буду адразу за табой. Ты мяне разумееш?»

— Так, я, мабыць, упаў, але я магу. Можа, пойдзем? — спытаў Грэв л, працягваючы руку Клоды, каб той дапамог яму ўстаць на ногі. Ззаду пачуўся гучны грукат, якія як адзін азрунуліся, каб убачыць, што вялікае каменнае распяцце звалілася са сцяны. Яго рэшткі ляжалі раскіданымі па падлозе кучай разбітых прадметаў.

фрагменты. Тым не менш, з усёх раскіданых аскепкаў нідзі не ўяўляў сабой пазнавальнай часткі былая скульптура Ісуса, бо кожны разб'іты кавалачак належаў толькі таму, што калі сьць было разб'ітым каменным крыжам. Іх рукі счাপляліся, Клодый пачаў падымаць Грэв ла на ногі, калі ...

«Шып!» — ззаду Клодый пачуўся рэзкі гук плювання, нібы раз'юшаны кот. Клодый рэзка павярнуўся ў той самы момант, калі Грэв ладскочыў назад, абодва манах ўпалі на падлогу. Яны застылі на месцы, з шырока расплюшчанымі вачыма ашаломленымі, хманты развяваліся на ветры сабора. Яны ўзрваліся ў твар таго, што любы святы чалавек мог бы ўявіць сабе невымоўнай агіднасцю. Перад імі стаяла каменная статуэтка, якая раней была прымацавана да разб'ітага крыжа. Цяпер яна стаяла асобна, магчыма, высокая, як маленькі сабака. Яе цела нагадвала галаву шакала. Аднак, акрамя голкападобных зубоў, яго галава засталася нязменнай адпавядала папярэдняму падабенству разб'ітага Ісуса з калючай каронай. І ў адрозненне ад пярэдніх лап, як я стаяла расстаўленыя, вертыкальныя нічым не перашкаджалі, яго заднія лапы ляжалі спячонай да падлогу, абедзве, здавалася, былі прыб'ітыя разам прымацаваныя да вялікага рэшткі былога каменнага крыжа. Гратэская статуя паўзла да хі, цягнучы за сабой сваю павернутую назад заднюю частку ўсё яшчэ прымацаваны кавалак скалы. Клодый Грэв ладскочыў ад каменнай фігуры, якая набліжалася.

«Роў!» — прагучаў грымотны голас цыклопа, які навісаў над імі, пранёсся па ўнутраных сховішчах сабора, на мгненне заглушыўшы ўсе гукі. Клодый убачыў, што волат глядзіць на яго сваім адным вялікім вокам. Статуя адпусціла руку ад столі, другой падняла велізарны меч пачала спускацца з кутняй асновы калоны, калі абодва святары ўскочылі на ногі і кнуліся да сцяны. Каменны волат стукнуў нагой у сандалях аб падлогу царквы, ад чаго ў каменных плітах з'явіўся раскол, які распаўсюджваўся з-пад яго абцаса. Камяны даху пыл пасыпаўся на рухомую статую. Раптам непадтрыманая частка даху сабора абвалілася, ў грымотным хаосе на волата абваліўся велізарны слуп абломкаў.

Цыклоп разляцеўся пад раптоўнай слямай ўвесь рассыпаўся на падлогу лавінай пяску камянёў. Вялікі слуп пылу каціўся па падлозе, нават калі вецер падмятаў яго, цалкам развееўшы яго паўсюль застануўшы ўвесь вядна царкву. На падлозе мільнула на соўвалася каменная постаць шакала, цягнучы за сабой разб'іты кавалак крыжа. Яна кнулася да цэнтра сабора і нырнула ў часткова закрытую яму. Як гнілосная чума, пекла паглынула сабор, не пашкадаваўшы ніводнага святога абраза. І гэты загадкавы момант ператварыўся ў ўсё больш жорсткі кашмар.

«Уздымай!» — крыкнуў капітан Борн. Салдаты пацягнулі, мацаванні нацягнуліся, калі алтарная пліта слізгала далей, стукаючыся аб разб'ітую падлогу. Пад выючым ветрам бурлівым пылам мужчыны стаялі амаль глухімі сляпымі. Трэць ямы была пакрыта павольна набліжаючыся плітай, а раскол ні ў падлозе, як я ўсё пашырала, шыпел ад шыпення.

вывяргаючы туманы ледзянога туману. Чалавек закрычаў, здавалася, ледзь чутна. Борн адразу заўважыў пустое месца ў шэрагах — вял кую раскол ну ў падлозе, з якой вывяргаўся слуп туману крышталяў лёду. Ён к нуўся праз шэраг

пераскочыў праз раскол ны, што раскац л ся ў каменных пл тах. Аднак ён спазн ўся; ён нават не мог знайсц свайго салдата ў глыбокай раскол не, якая, здавалася, спускалася ажно да самых глыб нь пекла. Ён закрычаў астатн м бяздзейным мужчынам, як я цяпер трымаў пары паходняў без полымя: «Неадкладна абвядз це строй! Кал хтосьц з нас упадзе, неадкладна займ це гэтую паз цыю!» Ён павярнуўся да далёкай сцяны. «Арманд, будзь гатовы прыняць камандаванне!» Кал мужчыны к нул паходн пабегл ад ямы, Борн сеў верхам на раскол ну ў падлозе. Ён прычап ўся да троса замест свайго ўпалага чалавека папярэдз ў ус х салдат на вярхоўках: «Мы цягнем як адз н памром як адз н!»

«Уздымай!» — закрычаў Борн. С н я костк пальцаў сц скал вярхоўк . Дрыжыя людз шыпел стагнал . Зноў алтар павольна пасунуўся наперад. З в руючай калоны вырываўся лёд, абсыпаючы кожнага салдата. Людз был мокрая брудныя ад пылу, некаторыя скрыв л ся. пад замарожаным бародам , ўсе яны мел аднолькавы выраз страху адчаю, як можна было ўбачыць тольк ў запале лютай б твы.

«Уздым!» Скрозь хутка рассеивающую хмару пылу, якая кал сыц ах нула ўвесь сабор, кап тан не адводз ў вачэй ад усё больш в давожных рэшткаў бл скучай рашотк манаха, якая працягвала выпускаць з горла цэлы шэраг святл вых прыв даў . Адна за адной яны вылятал з рота трупа , кожная хутчэй за папярэднюю , пакуль горла трупа не затрэсла не адргнула з такой нтэнс ўнасцю, што раскалолася ўздоўж. Раптам уся галава шыя манаха раскрыл ся, у адным узроўн з плячыма ва ўсе бак , н бы хуткаспелая мяс стая кветка. З астатняга безгалолага тулава вырваўся бл скучы слуп Духаў, як я крычал пульсавал ўверх. Верхн я частк сабора к шэл з хатл вым нападупразрыстым формам . Усюды прыв ды зн кал зноў з'яўлял ся са стол , сцен падлог — увесь сабор м гцеў ненатуральным ззяннем.

Алтарная пл та каротк м рыўкам сл згала, кал мас ўны камень кац ўся па трупе брата Грэйта, як стаяў побач, з кожным рыўком цяжкага каменя голае тулава зг налася яшчэ больш назад, пакуль ад вел зарнай ваг не зламаўся хрыбетн к. Цела перакул ўся рэзка згарнуўся набок. Пад гэтым жахл вым ненатуральным вуглом рэштк галавы, што махал нагам , адляцел , х праглынуў роў чорнай калоны ўн зе. Раптам зыход горлавых духаў спын ўся, але яго пашыраная шыя працягвалася гартанныя стогны — у гармон з кожным штуршком алтарнай пл ты. Аднак скрыўленыя рэштк ў рэшце рэшт зн кл пад каменем, як сл згаў. Нарэшце, у мгненне, якое магло здацца вечным, але аглушальны роў пачаў сц хаць; вецер сц х; пыл асеў, гучны ўдар пах снуў падлогу сабора. З алтарнай пл той

Цяпер, зачыненыя на месцы, Борн яго людз нарэшце засыпал яму. Ц х гул працягваў разнос цца па падлозе, сведчачы пра в р счарнелых частак целаў, як я ўсё яшчэ бушавал пад каменем алтара.

Нягледзячы на тое, што кардынал Блаз здолеў адкрыць Брамны камень — дастаткова, каб вызвал ць войска Духаў, — ён так не знайшоў магчымасць прачытаць астатн я ўрыўк , як я магл б паслаць х супраць англ чан пад Крэс . Так м чынам, зграя бязмэтных Прыв даў проста кружыла пад столлю, без як х-небудзь указанняў ц загадаў.

сартавець.

«Будзь пракляты, кардынал!» — прагрымеў голас Борна скрозь застылую цемру , яго гучанне хутка згуб лася ў слядах перакрываючыхся рэха.

~*~

За царквой, праз тэрыторыю абацтва, Одз на ўз раўся скрозь вечназялёныя хмызняк . Яго кален ледзь не падкац л ся ад млоснасц , кал ён наз раў, як чацвёрта салдат выносяць абмяклыя парэштк Івана з галоўнага ўваходу ў катакомбы . Яны адвезл цела ў лазню, дзе паклал яго каля вонкавай сцяны. Одз на стрымл ваў слёзы, яго думк был сканцэнтраваны на Лазары. Ён вывучаў салдат, як я стаял ў двары, цалкам сканцэнтраваным на царкве. Мужчыны паказвал ў паветра на светлыя прыв ды, як я праб вал ся з-пад даху сабора. Жоўтыя, з хатл выя постац кружыл вакол царкоўных шп ляў, ганяючыся адна за адной сярод высок х тэрасаваных шэрагаў каменных гратэскаў. Усе яны ра л ся, як галубы, што змагал ся змагал ся за месца для начлегу.

Не маючы магчымасць знайсц Лазара ў катакомбах, салдаты Борна вярнул ся на паверхню выйшл на ўнутраны двор, але там выяв л , што ў верхн х ярусах сабора лунаюць смуга ззяючых Духаў. Заг пнатызаваныя сюрэал стычным в дов шчам, якое разгортвалася перад м , вартавыя сабрал ся са сва м баявым таварышам , сп ной да кустоў, дзе хаваўся Одз на — манах убачыў свой шанец.

Одз на вырваўся з кустоў прасл знуў праз бакавы ўваход у катакомбы . Ён прабег па доўг м кал доры, завярнуў за рог прыц снуў вуха да...

Драўляныя дзверы, акаймаваныя жалезам, як я вядуць у катакомбы. Потым ён адчын ў х ўбачыў, што дзверы не ахоўваюцца знутры. Усё яшчэ незаўважаны, ён спусц ўся па цьмяна асветленай лесв цы мчаўся па кал дорах, паварочваючы туды-сюды, спускаючыся глыбока ў зямлю ўн з па суцэльным праходзе, як н куды не веў, акрамя як да Калодзежнай Ямы.

Дасягнуўшы калодзежа, Одз на ўсунуў паходню ў цёмную западз ну прашаптаў: «Лазар?» Аднак пакой быў пусты, чуваць было тольк бульканне падземнай крын цы, якая працякала праз шырокую канаву ў падлозе. Одз на ступ ў туды.

ўнутры. Ён пацягнуўся ў дальн канец пакоя, дзе схап ў адз н з мног х драўляныя вёдры з вадой, што стаял ўздоўж сцяны. Ён падышоў да рова пастукаў вядром па каменнай падлозе. «Лазар? Дзе ты? Гэта брат Адз но». Затым ён правёў паходняй над ровам пашукаў пад вадой.

Адз на стукнуў вядро аб падлогу. Яно разб лася, кал Адз на закрычаў: «Лазар, выходзь!» Імгненна паверхня падземнага патоку вырвалася з прамоклай вадой Лазарам, як схаваўся ў невял кай пячоры пад падлогай — к шэн , напоўненай паветрам, якая ўтварылася стагоддзям эроз . На шчасце, пра яе снаванне ведал тольк пяць душ: Лазар, Адз на, два дэфармаваныя збраяносцы па мен М гель Татэус, як м Лазар даверыўся, дужы манах з с вым валасам , як цяпер ляжаў побач лазня, назаўжды змоўклая.

«Ц бацька...?»

— Так. Иван памёр, Лазар; але ён заўсёды будзе з табой — тут, — адказаў Адз но , паляпаўшы Лазара па грудзях. Ён цяжка глынуў. — А цяпер паслухай мяне, хлопчык; часу мала. Нам трэба хутчэй сыходз ць! — Ён адк нуў рэштк вядра, схап ў працягнутую руку Лазара выцягнуў яго з вады. Лазар пацягнуў...

з вярочнага пояса сцякала маска, выц снуў з яе ваду, кал Одз на забраў яе к нуў у ручай. «Не трэба. Твой свет змян ўся ... накш». Лазар наз раў, як хуткая плынь змыла маску.

Капюшон прасл знуў праз пацёртую дз рку ў сцяне, назаўжды згуб ўшыся ў цёмных водах пад зямлёй.

Яны ўцякл з калодзежа пабегл па зв л стым тунэл . Перад м грузны манах штурхнуў палаючы паходню ў разгортваючуюся цемру, а за м след дыму затрымл ваўся на разьбяным даху, пакуль след вады з мокрага адзення Лазара прасочваўся глыбей у тунэль. Далей, за плячом манаха , адлюстраванн ў шырок х зрэнках хлопчыкаў магл выглядаць як пара палаючых жоўтых дыскаў у святле полымя паходн . Лазар паскорыў крок, яго мокрае адзенне затрашчала затрэскалася, кал ён упаў побач з Одз на. Ён спытаў яго: «Чаму Брамны Камень крычыць, манах?»

Одз на рэзка спын ўся прых нуўся да сцяны, каб перавесц дыханне, перш чым нак раваць л хтарык на пару блак тных вачэй. «Крык? Як гэта крычыць?»

«Я чую гэта. У сва м сэрцы — гэты гук. Нават цяпер ён данос цца адтуль». Лазар паказваў на найвышэйшую частку каменнай сцяны тунэля .

Одз на абдумаў словы Лазара зразумеў, што хлопчык паказвае ў бок сабора — у самае яго сэрца. Манах адлаяў яго: «Я больш не буду чуць гэтых зласлоўяў, хлопчык! А цяпер маўчы, каб нас не пачул !» Зноў яны пабегл па тунэл .

Яны паспяшал ся праз лаб рынт катакомбных пераходаў. Нарэшце Одз на нырнуў у пако хлопчыкаў хрыпла закрычаў: «Выходзь з гэтага мокрага халата!» Ён абапёрся аб край уваходу. «У цябе ёсць свежая вопратка?»
«Яны ў мяне пад ложкам».

— Ну, давайце з м ; я ж не магу там нах л ца! У вас ёсць яшчэ адз н капюшон?

— Тольк тую, якую ты ў мяне забраў, браце.

«Гэта не мае значэння. Хутчэй распранайся апранайся». Одз на выглянуў з пакоя. па галоўным кал доры, але н чога не ўбачыў, акрамя цемры, бо цяпер, кал Лазар хаваўся, н хто не патурбаваўся вярнуць паходн ў катакомбы. Тым не менш, Одз на стаяў на варце, прыслухоўваючыся да ледзь прыкметных гукаў, сачачы за далёк м святлом паходн , якая даследавала.

Одз на аз рнуўся ўбачыў Лазара, як стаяў на каленях каля яго ложка ц ха плакаў над драўлянай скрыняй, поўнай адзення.

— Што такое, хлопчык? — прашыпеў Одз на.

Лазар паклаў руку на край скрынк . «У мяне ёсць капюшон — новы. І два...»

яшчэ адз н — адз н пазначаны для М геля, друг — для Татэуса.

«Давай, Лазар! Яшчэ не час!» — Адз но к нуўся наперад з паходняй, пацягнуў дастаў халаты маск з скрынк паклаў х на ложка.

Лазар выцер твар, ускочыў на ног хутка распрануўся. Адз но перадаў паходню над ложкам, пакуль ён свабоднай рукой разб раў вопратку. Хлопчык хадз ў па крузе, схап ўся за грудз , раздзеты дрыжучы. Хударлявае цела Лазара здавалася амаль нармальным, як ў любога хлопчыка яго ўзросту, за выключэннем таго, што ў яго не было нават намёку на пупок на жываце. Аднак найбольшым адрозненнем пам ж Лазарам ншым хлопчыкам -збраяносцам была не сутулая сп на, як меркавал жыхары абацтва — збраяносцы, манах абат. На выгляд яго хрыбетн к ляжаў дэальна роўна, як у любога падцягнутага хлопчыка. Безумоўна, самым прыкметным адрозненнем было

што Лазар нас ў пару складзеных перапончатых крылаў з плоц косц .

Лазар расправ ў крылы хутка абтрас з х ваду. Ён зноў склаў х, скурчыўшыся на сп не, павярнуўся, каб знайсц Одз на, як нахмурыўся, з адзеннем, перак нутым праз перадплечча, хмурыўся, пакуль кропл вады сцякал па зморшчаным лбе.

— Прабачце, манах, — прапанаваў Лазар, апусц ўшы поз рк.

Одз на к ўнуў у бок ложка Лазара . «Вытрыся сваёй коўдрай».

Лазар так зраб ў, Одз на працягнуў руку. «А цяпер апранайся».

Пакуль хлопчык апранаўся, Одз на паказаў яму яшчэ адз н поўны камплект адзення, як ляжаў на ложку , у тым л ку халат, насцегнаваю павязку, капюшон дзве пары рукав ц.

«Начное паветра халоднае; ты пав нен надзець абедзве павязк , адну паверх другой. Паспяшайся скончы з гэтым!»

Одз на паляпаў яго па плячы, к нуўся назад да дзвярэй стаяў на варце, пакуль

Лазар займаўся сва м справам . «Паслухай мяне, Лазар. Мы пак даем

катакомбы. Аднак на тэрыторы абацтва шмат салдат, як я зробяць усё магчымае, каб спын ць...»

наша ўцёк . І хоць покрыва цемры за нам , нас нельга ўбачыць ц пачуць — мы пав нны рухацца, як вецер. — Одз на стрымаў кашаль з рнуў на Лазара. — Ты мяне падбярэш, хлопчык?

— Так, манах. Але, магчыма, нам варта схавацца ў катакомбах — тольк да заўтра, — прапанаваў Лазар дрыготк м голасам. Манах заўважыў выраз твару... з сур'ёзным трывожным выразам на твары, якраз перад тым, як хлопчык надзеў маску на галаву. Адз на в давочна разумеў, што Лазар мала што ведаў пра свет па-за катакомбам , акрамя таго, што ён мог сабраць з кн г абацкага скрыпторыя. Лазар зацягнуў шнурк капюшона дадаў: «Салдаты могуць не знайсц нас тут, ун зе. Я ведаю пра пустую сцяну ў тунэл Бен ён...»

Одз на пераступ ў пакой, схап ў хлопчыка за плячо страсянуў яго. «Не!» Ты пав нен узяць сябе ў рук ! Катакомб больш няма. Больш няма паходняў, як я трэба запальваць ц тушыць; больш няма в наробства; больш няма мыцця сцен падлог . З гэтага моманту адз нья загады, як я трэба выконваць, будуць зыходз ць непасрэдна ад цябе. І ты будзеш жыць ц памраць паводле гэтых загадаў! Не сумнявайся, Лазар!

«Я пакуль не стану манахам...»

«Н як х выключэнняў, Лазар. Ад гэтага залежыць тваё жыццё!»

Лазар апусц ў плечы галаву моўчк стаяў.

Одз на адпусц ў яго ўздыхнуў. «Што здарылася?»

«Баюся, манах».

Адз на апусц ўся перад м на кален . «І лепш табе быць там!» — святар паказаў на столь. «Гэтыя людз там, наверху, заб'юць цябе, кал зловяць. Страх — гэта самая неабходная ўмова, каб ты застаўся жывы. Страх — гэта добра». Ён пакруц ў паходняў. «Страх — твой сябар, яго н кол нельга выпрабоўваць ц здраджваць». Адз на зняў з ложка другую маску. «А цяпер надзень яшчэ адз н капюшон на адну, а на другую — трэцюю пару рукав ц, неадкладна!» Адз на рэзка ўстаў вярнуўся да дзвярэй.

Лазар паспешл ва апрануўся, пакуль Одз на чытаў яму лекцы . «Ты ўжо не хлопчык — ты мужчына , так?»

— Так, манах, — прабурчаў Лазар, надзяваючы другую маску паверх першай хапаючы яшчэ адну пару рукав ц.

«Тады ўспомн маё мя; як мяне кл чуць?»

«Вас завуць брат Дэлон Адз на, брат».

— Не! Збярыце ўсё як след — хлопчыка па мен Лазар больш няма. Ён вырас стаў мужчынам . Ён гаворыць паводз ць сябе гэтак жа, як яго бацька. — Одз на ляпнуў далонню па каменнай сцяне, Лазар уздрыгнуў, хутка павярнуўшы цёмныя вочныя прарэзы сваёй маск да манаха. — Ты цяпер Іван! Іван, ты так . А цяпер адкажы мне яшчэ раз, тольк на гэты раз, як мог бы Іван. Як мяне завуць?

— Адз на, — адказаў Лазар, усё яшчэ гледзячы на свае рукав цы.

«Малайчына», — адказаў Одз на з кароткай усмешкай. «Сёння ўвечары ты станеш сва м гонарам».

— Айцец. Ты будзеш закл каць с лу ад яго — знутры сябе. Ён будзе весц цябе ў духу да канца тва х дзён. І ён будзе з табой назаўжды. — Одз на паляпаў сябе па грудзях. — Тут; у тва м сэрцы. — Одз на з рнуў ун з, намацаўшы пад мантыяй невял к прадмет. — Ах, так. Ён настойваў, каб гэта было ў цябе, кал нешта... ну... тут. — Свабоднай рукой святар выцягнуў скураное карал з вяроек . на шы ў яго в сеў м н яцюрны драўляны крыжык, у як м Лазар адразу пазнаў мал тоўны крыжык Івана . Адз но падышоў да хлопчыка, нак нуў яму карал на галаву схаваў крыжык пад халат. — Вось, ты цяпер Іван. А Іван н кол не плача, ц не так? Лазар з рнуў на Адз на, яго блак тныя вочы бл шчэл ў святле паходн праз пару... з дз рак у яго масцы.

— Не, сябар, не, Адз на, — адказаў Лазар. — Я апрануты.

— Тады хадзем, — Адз но паляпаў яго па плячы. — І што б з нам н здарылася, памятай тольк , што ты пав нен хутчэй уцячы з гэтага абацтва, назаўжды заставацца ад яго далей. Кал салдаты зловяць мяне, ты не пав нен аз рацца вагацца. Адз н яны мяне не заб'юць; але кал яны зловяць цябе, то яны заб'юць нас абодвух — цябе, за тое, хто ты ёсць, мяне, за тое, што я дапамог табе ўцячы. Адз но прыжмурыў вочы. — Маё жыццё ў тва х руках. Не падвядз мяне, Лазар.

Лазар пацёр невял к прадмет, схаваны пад ягоным адзеннем, расправ ў плечы. — Не буду — Адз на.

Одз на к нуў палаючы паходню на ложка, полымя мгненна ахап ла коўдру . Дым клубам ўздымаўся на каменную столь разл ўся па кал доры. Лазар успомн ў л ст Нарамс на яго шматл к я старонк з нап саным с мвалам . Ён нырнуў наперад засунуў руку ў салому матраца, але не знайшоў н як х папер.

Одз на адцягнуў яго. «Што ты, дзеля ўсяго святога, роб ш?»

«У мяне там быў пергаментны скрутак!» — ускл кнуў Лазар, паказваючы на палаючы ложка.

«Яго больш няма».

— К нь гэта. — Одз на адварнуў галаву Лазара ад полымя паглядзеў яму прама ў вочы. — У цябе ёсць усё неабходнае. А цяпер паслухай мяне. Кал нас выкрыюць, ты пав нен вярнуцца да Калодзежнай Ямы схавацца ў пячоры пад ёй. падлога — як раней. Цемра дым накрываюць цябе, праўда?

— Зраблю, — адказаў Лазар.

Манах к ўнуў, выц раючы з лба свежыя кропельк поту. «Ну, пойдзем — як вецер», — прашыпеў ён.

Адз но прыслухаўся каля дзвярэй, перш чым паспешл ва правесц Лазара па цёмным кал доры. За м зьянне палаючага агню згасла, кал прыкметныя рысы кал дора апусц л ся ў больш цёмныя цен . Адз но прайшоў праз чорны тунэль, як ён часта раб ў падчас начных паломн цтваў у в нны склеп; ён правёў кончыкам пальцаў па сцяне намацаў памятныя пазнак , як я магл б падказаць яму, куды менав та ён дзе. Лазар шоў непадалёк ад яго, кал той шоў па цэнтры

прайшоў па кал доры сваёй хуткай роўнай хадой н чога не дакрануўся. У цемры ўладная хада хлопчыка магла б здацца дэнтычнай хадзе яго бацьк : з доўг м , тупаючым абцасам крокам , як я, здавалася, варушыл саму зямлю пад м. Разам манах збраяносец абышл паварот паспешл ва рушыл да далёкага святла ў канцы кал дора.

Нарэшце тунэль выйшаў у высокую тэрасу з шырок м прыступкам , як я вял ўверх, да каменнай пляцоўк . На пляцоўцы стаял неахоўныя драўляныя дзверы з жалезным рамяням , як я пазначал ўваход у катакомбы абацтва. Каля падножжа прыступак катакомб м гатл вы паходня з ус х с л стрымл ваў астатн я агеньчык . З яго на падлогу зн к чырвоны вугольчык, як патух. Одз на падняўся па лесв цы, падняўшыся на палову лесв цы, перш чым заўважыў, што Лазар больш не дзе за м. Ён спын ўся павярнуўся, каб убачыць хлопчыка, як стаяў пад згасаючым святлом паходн ўважл ва глядзеў . на падлозе. Святар пыхкаў пайшоў ун з па лесв цы. Тольк тады святар зразумеў прычыну рассянасц хлопчыка . Лазар утароп ўся ў падлогу разгледзеў расцякальную пляму крыв , якая ўсяго хв л ну таму цякла па жылах Івана .

«Не зараз!» — Адз на схап ў яго за руку, разам яны к нул ся ўверх па лесв цы. Манах прыадчын ў дзверы катакомб прыслухаўся — але пачуў ц шыню. Ён расчын ў дзверы. Адчын ў дзверы к нуўся ў кал дор. Але, перш чым завярнуць за рог, ён з рнуў цераз плячо ўбачыў хлопчыка, як нерухома стаяў на парозе дзвярэй — здавалася, Лазар убачыў сябе на кра вял кай бездан , гледзячы ў яе ўн з. Одз на адступ ў на некальк крокаў махнуў Лазару рукой . «Зараз!»

Лазар глыбока ўздыхнуў, перш чым к нуцца ў дзвярны праём. Ён апусц ўся ў Одз на, сц скаючы кулакам сцяну манахавай вопратк . — Малайчына. А цяпер трымайся побач. — Одз на адх л ў яго ад сябе. Хоць Лазар н чога не сказаў, Одз на пачуў ягонае дыханне ўяв ў сабе шырока расплюшчаныя вочы жаху, схаваныя пад накш непрыкметнай маскай. Раптам з суседняга... У кал доры гримнул дзверы; голас салдат, як я набл жал ся, стаў гучнейшым. «Будзь моцны, Лазар!» — ускл кнуў Одз на, перасоўваючы свой цяжар па кал доры. «Паспяшайся», — прашыпеў ён хлопчыку праз плячо. І з Лазарам за сабой яны ўдва х пабегл ад шуму.

Яны ўдва х выбегл з бакавых дзвярэй будынка схавал ся за радам высок х вечназялёных хмызнякоў, як я цягнул ся ўздоўж сцяны абацтва. І там яны застал ся нерухомым , пакуль халоднае паветра слабае святло св танка на св танн к дал прыкметны туман на хуткае дыханне. У напрамку сабора яны пачул галасы салдат, як я спрачал ся, а таксама выкрык каманд. Гук напаўнял начное паветра: фырганне коней, тупат ботаў, грукат дзвярэй бразгат металу — двор ажыў ад шуму м тусл вага войска. Одз

пацягнуў Лазара за мантыю жэстам пакл каў яго сц за м. Разам яны прайшл ўбок праз цесную прастору за жывой загараддзю, прыц скаючыся сп нам да сцяны. Яны ц ха праб рал ся да паўднёвай брамы абацтва, галасы размоў салдат з кожным крокам станав л ся ўсё гучнейшым. Одз на паклаў палец на вусны, жэстам закл каючы Лазара маўчаць.

Манах асцярожна рассунуў кусты, каб разгледзець чатырох салдат, як я стаял ўнутры двара, далёка ад адчыненай неахоўнай брамы абацтва, сп ной да яго глядзел ўверх на далёк дах сабора — на воблака з хатл вых прыв даў, што ро л ся над м. Зноў ён пацягнуў Лазара, перш чым рассунуць канец жывой загарадз выразна ступ ць на паляну. Пакуль салдаты заставал ся, Одз на выцягнуў Лазара з-за кустоў так хутка штурхнуў яго праз браму, што хлопчык ледзь не спатыкнуўся ўпаў. Тым не менш, яны ўдва х бяспечна высл знул ў цемру, па шчасл вай збегу абстав н, пацярпел ад таго ж Зла, якое выкл Лазару трэба было хавацца, каб салдаты не знайшл не заб л яго, бо гэта адцягнула ўвагу салдат давол ла яму ўцячы.

Падобна ценям, што рухаюцца пад цьмяным ззяннем св таючага месяца, яны ляцел ўн з па сх ле пагорка да поля з кароткай сухой травой, пазначанага радам камянёў крыжоў — да мог лак абацтва. Яны ўдва х праб рал ся праз курганы скрозь надмаг лл, пакуль не дасягнул далёкага канца мог лак. Одз на схавал ся за валуном вышынёй з галаву, хаваючы Лазара з вачэй любога патрульнага салдата.

І там яны схавал ся ад ус х. Одз на прых нуўся да скалы, хапаючы ротам паветра. Лазар стаяў побач з м, аглядаючы амаль усё адразу. Ён аглядаў траву, надмаг лл, далёк я пагорк, узыходзячы чырвоны месяц шырокае неба з незл чоным зоркам. «Мне гэта не падабаецца», — заўважыў ён. «Свет занадта вял к».

Одз на перавёў дыханне ўздыхнуў. «І ён будзе расц яшчэ больш, перш чым м не вечар».

Лазар аз рнуўся спытаў: «Больш, чым нават цяпер?»

Манах апусц ў плечы застогнаў: «Гэта н чога не атрымаецца. Я пав нен прынесц прав янт». Ён паглядзеў на хлопчыка. «Я ведаю неахоўную сцежку, якая забяспечыць бяспечны праход у спальню з яе — ў абацтва, пакуль вартавыя каля брамы будуць адцягваць увагу».

«Мы ўцякл — мы ў бяспецы!»

— Не, Лазар. Да бл жэйшай вёск нам больш за дзень хады, яшчэ паўночы да бл жэйшага схов шча, якое магло б даць табе належную абарону ад сонца, — а ў нас няма н як х запасаў на бл жэйшыя дн, акрамя адзення на сп не.

« Мож, па дарозе нам трапяцца прадукты», — прапанаваў Лазар.

«Кал б тольк свет быў так м жа добрым. На жаль, мы не знойдем так х прыпасаў на пустынным шляху, як м нам трэба будзе прайсц. Адз ны сродак — гэта мець гатовы агонь адз ны»

— Даступная нам прэсная вада хаваецца ў гэтых сценах, — заяв ў Одз на, к ўнушы ў бок паўднёвай брамы абацтва. — А апошняя частка ежы пам ж гэтым месцам Горнай Пашчай цяпер схаваная ў спальн , бо я сабраў усе застаўшыся запасы кухн .

Лазар паглядзеў на захад. «Маунтэн-Морт — гэта пячора; вунь там», — сказаў ён, паказваючы ў бок цёмнага гарызонту.

— Сапраўды, — адказаў Одз на. — І менав та там ты пав нен быць пакуль што — у бяспецы ад сонца. Ты памятаеш пячору, так?

«Так. Мой бацька расказваў мне пра Маўнц н Маўнц н. І брат М калай ап саў мне, як ён яго знайшоў».

«Ц верыш ты, што можаш прывесц мяне менав та туды — усяго за паўвечар?»

«О, так! Я магу вас туды адвесц !» — сказаў брат М калай: «Кал хтосьц пойдзе дакладна на захад, н на хв л ну не збочыўшы з дарог , то ён увойдзе прама ў Маўнт-Маўнт». А я н кол не збочваю з дарог ; вось убачыце».

Адз на ўздыхнуў з палёгкай, добра ведаючы, што ў Лазара было нешта накштальт боскага пачуцця к рунку, нават лепшага, чым у любога ншага чалавека на свеце — пачуццё гэтага к рунку, магчыма, такое ж бездакорнае, як у любой пералётнай птушк . І ён быў упэўнены, што Лазар не дазвол ць сабе адх л цца ад заходняга шляху далей, чым на крок, нават кал яго прымусяць сц ў гэтым к рунку начам запар. Адз на павярнуўся да абацтва прамармытаў: «Нарэшце гэта можа пайсц нам на карысць. Я пав нен прынесц нашы прав янт, пакуль салдаты будуць адцягнутыя».

«Але салдаты нас зловяць!» — ускл кнуў Лазар, схап ўшы жменю манты Одз на .

— Не, — адказаў манах, павярнуўшыся адвёўшы хлопчыка за руку. — Я пав нен сц адз н. Мы не можам рызыкаваць, што цябе палоняць.

Лазар паляпаў па валуне. «Тады мне варта застацца тут — за гэтай скалой?»

Одз на пакруц ў галавой. «Нельга. Кал ты застанешся тут, цябе могуць сустрэць патрульныя салдаты. А кал я затрымаюся, у цябе можа не хоп ць часу схавацца ад сонца». Одз на з рнуў на ўсход ўгледзеў бл скучы апухлы месяц. Лазар абшукаў цёмны заходн край мог лак, перш чым павярнуць назад да Одз на. «Дык дзе ж мне схавацца?»

— Не тут. Горны Рот, — адказаў Одз на. — Падарожжа ўсяго паўвечара. Час на тва м баку. І ты ведаеш, як яго знайсц , так?

Лазар апусц ў галаву. «Магчыма. Тольк кал М калай кажа праўду, але...»

— Н калас кажа праўду, Лазар. Ён паказаў Гару Пат твайму бацьку мне. Мы был там, кал ён назваў яе.

— Але ж нам варта сысц разам — табе мне. А заўтра ты можаш вярнуцца ў абацтва прынесц харчы, так?

— Не, Лазар. Падарожжа нялёгкае — перасячэнне мног х пагоркаў дал н.

— Одз на выцер сп тн лы лоб рукавом. Ён паклаў дрыготкую руку на...

жывот пакруц ў галавой. «Я не ў стане сц туды назад. Я цяжар нават для сябе — нават без цяжкага мяшка з харчам . Кал я не памру ад моцнага холаду зраблю, як вы маглі б прапанаваць, вярнуўшыся назаўтра, то...» — Як мне прасл знуць м ма салдат, кал м не вечаровая неўтаймоўнасць вартавя вярнул ся на свае пасты? — Адз но паказаў м ма валуна праз сцяну абацтва. — Бачыш там, на вяршын сабора — на тыя рэчы, як я гэты новы кардынал вызвал ў з Брамнага каменя. — Лазар з рнуў на дах шп л царквы , яе верхн я частк цяпер асвятлял ся пад натоўпам бясформенных прыв даў. Адз но працягнуў: — Гэта дух свайго роду, я цалкам упэўнены, Яны маюць намер зраб ць нешта большае, чым проста пацешыць нас сва м в дов шчым в дов шчам. Не, х прысутнасць рух паказваюць мне, што над гэтым абацтвам яшчэ разгортваецца значна большае зло . Я не ведаю, якое; але нават цяпер яны, здаецца, зб раюцца ў войска духаў. Глядз , як яны рухаюцца зб раюцца ў рады пам ж статуям на даху. Адно можна сказаць дакладна, хлопчык мой. Нас тут не будзе, кал яны прыйдуць арган завацца. Так м чынам, я пав нен рухацца зараз, пакуль салдаты адцягваюцца м новым дымам з катакомб. Цяпер самы час прынесц прав янт, бо гэта можна лёгка зраб ць.

«Яны зловяць цябе — я ведаю, што зловяць», — паскардз ўся Лазар, зноў нацягваючы манаскую мантыю.

Одз на паклаў рук на сцёгны адк нуўся назад. «І дапусц м, яны мяне сапраўды зловяць. Што яны зрабяць з палонным манахам? будуць прас ць прабачэння? Лазар, нават салдаты шануюць свайго Госпада. Яны н чога мне не зрабяць, хаця б за тое, к м я з'яўляюся — чалавекам у стро слугой Божым. Цяпер, самае галоўнае, ты пав нен несц ...» да вечара перасял ся ў бяспечнае месца Маўнц н-Маўн. Я сустрэнуся з табой там, **з палажэнням** ».

Лазар адпусц ў з Одз на мантыю апусц ў галаву.

— А акрамя таго, — дадаў Одз на, — кал яны паспрабуюць мяне схап ць, я адлупцю х ус х казой адпушчу!

Лазар узняў вочы пакруц ў галавой. Манах адчуў, што пад маскай хлопчыка хаваецца ўсмешка, хоць ледзь прыкметная . Тым не менш, хлопчык адварнуўся ад яго ўтароп ўся ўдалячынь.

Адз на апусц ўся на кален перад Лазарам паклаў руку яму на плячо. «Я чакаю, што ты будзеш моцным, як твой бацька. Ты нясеш яго крыж з сабой. І ты зроби так, каб ён ганарыўся табой, так?»

— Зраблю гэта, брат, — прабурчаў Лазар.

Одз на агледзеў тэрыторыю ў пошуках слядоў салдат. — І ты ўпэўнены, што можаш сц дакладна на захад?

— Магу, — пацвердз ў Лазар. — Але вы ж гэта ўжо ведаеце, манах. — У яго голасе прагучала раздражненне .

— Так, я ведаю. — Одз на паляпаў яго па плячы паказаў на наваколле. — З нашага пункту гледжання,

Палову вечара ты пав нен сц роўна на захад, тады Горная Маць будзе тва м. Не быць бачным ц чутным па дарозе. Не збочвай н на хв л ну — твой шлях н кол не пав нен вагайся, каб м жвол не абысц гару. Пазбягай усяго, ашчаджай сваю прамую вузкую сцежку да пячоры. Ты зб раеш мяне?

— Так, кляштар.

— А кал здарыцца так, што ты не зможаш дабрацца да пячоры да св тання, ты пав нен схавацца ад сонца. Кал ўжо н чога не трэба, то выкапай яму закапайся ў зямлю камян . — Адз но нах л ўся моцна патрос яго за плечы.

— Гэта вельм важна, Лазар! Сонца заб'е цябе! Ты памрэш! Я бачыў гэта — гэта непрыгожая балючая смерць! Твая плоць ператвараецца ў камень наскрозь, нават кал ты крычыш! І гэтага ўжо нельга адмян ць. Сонца будзе тваёй смерцю, Лазар — н якага жыцця пасля гэтага.

Лазар н чога не сказаў. Одз на адпусц ў яго. Для манаха маўчанне нерухомая поза хлопчыка здал ся адэкватным адказам.

— А цяпер я чакаю, што ты сыдзеш з гэтага месца — застанецца тольк зло. Н кол не аз райся назад не адступай н перад чым. — Одз на паправ ў вопратку хлопчыка . Ён зноў агледзеў тэрыторыю, перш чым падштурхнуць хлопчыка. — Ты мяне разумееш?

— Так, кляштар.

Лазар шоў да чорнага заходняга гарызонту; ён глядзеў наперад, кал крычаў: «І ты хутка пойдзеш за мной — сёння ўвечары?» Яго голас дрыжаў ад дрыготк х слоў.

— Мы зноў сустрэнемся ў Маўнц н-Маўн раннай ран цай, кал дазвол ць Гасподзь, — запэўн ў яго Одз на . — Дзякуючы непах снай веры цвёрдай рашучасц ты перажывеш тое, што чакае цябе. Цяпер ты мужчына, Лазар. Ты сын свайго бацьк ; ты нясеш усе яго цяжары дабраславенн . Не вагайся ў рассянасц , спакусе ц разгубленасц . Не збоч са свайго шляху. Цяпер ты Іван. Ідз ! І маўчы пад нагам !

Хлопчык напружыў плечы пайшоў глыбей у мог лк . Одз на наз раў здалёк, як с луэт у халаце зл ваецца з чарнатою ночы. Нарэшце постаць зн кла ў цен бл жэйшай дал ны. Праз мгненне заходн вецер падзьмуў па сельскай мясцовасц . Тольк кал Одз на пераканаўся , што хлопчык адышоў дастаткова далёка, ён звал ўся на валун. Пад м, месячныя слёзы сцякал па твары каменя . Адз но плакаў па Іване, бо Іван не мог плакаць па сва м напалоханым Лазары; ён плакаў па Лазары, бо Лазар прык дваўся тым «Іванам», як м ён не быў гатовы быць; ён плакаў па сабе, бо н кол не змог бы быць тым «Іванам», як м Іван быў для Лазара.

На жаль, у адз ноце сваёй непасрэднай адз ноты Одз на развал ўся, адчуваючы сябе ўсяго тольк тоўстым манахам, як звал ўся на круглую скалу, — зб раючыся ў бясплодную кавалачак чалавека, перагружанага патанулага ў нейкай вял кай жудаснай патопе...

шалёная пустэча туга — плач ныццё ад схаванага гора, знаходзячыся
сярод раскнутых абацка хмоглак даўно мёртвых глух х вушэй.

[Канец 7 раздзела]

Гэты л таратурны твор быў створаны выключна ў прысвячэнн

Эдгар Алан По (1809—1849)

— Няхай яго спадчына живе ў кожным з нас —

~[GothicNovel.Org](https://www.GothicNovel.Org)~